

TEE MINUT KOKONAISEKSI

Minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevänsä?

Rosa Kolehmainen

TEE MINUT KOKONAISEKSI

Minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevänsä?

Rosa Kolehmainen
Opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi AMK

TIIVISTELMÄ

Kolehmainen, Rosa. Tee minut kokonaiseksi – Minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa. 59 sivua, 2 liitettä. Kieli: suomi. Diak Etelä, Kevät 2014. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa ja miten väkivaltatyötä uhrien tukemiseksi voitaisiin edelleen kehittää. Lisäksi haluttiin lisätä yhteiskunnallista ymmärrystä lähisuhdeväkivallan vaikutuksista uhriin sekä lähisuhdeväkivallan yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Tutkimus oli kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin haastattelemalla neljää parisuhdeväkivallan uhriksi joutunutta naista. Haastattelut toteutettiin Espoon Lyömättömässä Linjassa syksyllä 2013. Haastattelut olivat teemahaastatteluja ja ne analysoitiin teemoittain. Haastattelun teemoja oli neljä, parisuhdeväkivallan luonne ja vaikutukset uhriin, minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen on saanut, mitä hyötyä avusta on ollut ja minkälaista apua nainen olisi kaivannut. Näiden lisäksi selvitettiin myös haastateltavien taustatiedot. Haastatteluista nousi esille palveluiden hankala löytäminen ja palveluohjauksen tärkeys, matalan kynnyksen palveluiden lisääminen sekä vertaistuen tarve.

Tärkeimpänä haastatteluissa nousi sosiaalisen tuen tarve väkivallasta selviytymiseen. Naiset kokivat tärkeänä myös koko perheen kokonaisvaltaisen auttamisen. Naiset kokivat tarvitsevansa matalan kynnyksen palveluita, joissa ei tarvitse sitoutua määrättyyn aikatauluun, sillä melkein kaikki haastateltavat olivat työssäkäyviä perheenäitejä. Kriisiaikana apua olisi kaivattu arkipäivän tilanteisiin, lasten- ja kodinhoitoon. Lainopillista apua sekä palveluohjausta olisi kaivattu myös enemmän, sillä naiset olivat kokeneet olevansa liian voimattomia hakeakseen itse apua tai avun hakeminen hävetti ja pelotti. Lopuksi saaduista tuloksista tehtiin yhteenveto ja verrattiin aikaisemmin tästä aiheesta tehtyihin tutkimuksiin.

Avainsanat: parisuhdeväkivalta, väkivaltatyö, lähisuhdeväkivallan uhreille suunnatut palvelut, sosiaalinen tuki, matalan kynnyksen palvelu

ABSTRACT

Kolehmainen, Rosa. Make me complete – What kind of support the victim of intimate partner violence women feel that they need. 59.p., 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2014.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

This research paper aims at examining which types of supporting measures female victims of domestic violence experience a desire for, and how the support for the victims could be developed. Furthermore, the study strives to increase the social awareness of the effects of spousal violence on the victim and on the society as a whole.

The employed research method is qualitative. The data was collected through four interviews with female victims of domestic violence. The interviews were conducted at Lyömätön Linja in Espoo during fall 2013. The interviews were theme-centered interviews and the results were also analyzed in themes. The five interview themes included were: background information of the interviewees; the characteristics of the domestic violence and the effects of violence on the victim; the supporting measures received by the victim; the alleviating effects of the supporting measures; and the type of supporting measures the victims would have desired. The interviews uncover an apparent inaccessibility of supporting services, a significance of service guidance, a need for an increase of easy-to-approach services, and a demand for peer support.

A demand for social support was perceived by the interviewees as the most important factor in surviving the experienced violence. Additionally, holistic support for the family was considered significant. Because the majority of the interviewees were employed and had children, easy-to-approach services without a requirement of committing to a designated schedule were considered important. During the time of a crisis support would have been needed in daily routines such as child and house care. In addition, legal advice and service guidance would have been needed because the women either felt powerless or they were insecure or afraid to seek for assistance.

As a conclusion the results are summarized and compared with previous studies. The researcher also reflects on her professional development and research process.

Keywords: Domestic violence, violence prevention work, services for the victims of spousal violence, social support, easy-to-approach services

Sisällys

1 JOHDANTO	7
2 PARISUHDEVÄKIVALTA SUOMESSA	9
2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen.....	10
2.2 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010–2015.....	11
2.3 Aikaisemmat tutkimukset.....	12
2.4 Väkiältä.....	14
2.5 Lähisuhdeväkiältä.....	15
2.6 Parisuhdeväkiältä	15
2.7 Parisuhdeväkivallan muodot.....	16
2.8 Naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan erityispiirteet ja seuraukset	18
2.9 Parisuhdeväkivallasta selviytyminen	19
3 PARISUHDEVÄKIVALLAN UHREILLE SUUNNATUT PALVELUT.....	21
3.1 Väkiältätyö	21
3.2 Auttamisjärjestelmä.....	22
4 LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA RY	26
4.1 Taustaa	26
4.2 Väkiöllän katkaisu – ohjelma	28
5 TUTKIMUSPROSESSIN KUVAUS	31
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	31
5.2 Aineiston keruu	31
5.3 Tutkimusaineisto.....	32
5.4 Tutkimuskysymykset	33
5.5 Teemahaastattelu.....	33
5.6 Aineiston analyysi.....	34
6 TUTKIMUSTULOKSET	36
6.1 Kaisan kokemukset	37
6.2 Mirjan matka.....	39
6.3 Eevan elämää	42
6.4 Tarjan Tarina	45
6.5 Minkälaista apua väkiöllän uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa?	47
6.5.1 Avun saannin vaikeus.....	47
6.5.2 Matalan kynnyksen palvelut.....	49
6.5.3 Vertaistuki.....	50

6.5.4 Koko perheen ongelma	51
6.5.5 Apua arjen askareisiin	52
7 TUTKIMUKSEN LAATU JA EETTISYYS.....	54
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	56
8.1 Selviytymisen polku.....	56
8.2 Parisuhdeväkivallan seuraukset.....	58
8.3 Avun hakeminen ja selviytyminen	59
8.4 Johtopäätökset.....	61
9 POHDINTA.....	64
LÄHTEET	66
LIITE 1 Teemat ja apukysymykset	70
LIITE 2 Vaitiolositoumus	71

1 JOHDANTO

Suomessa kuolee vuosittain noin 20 naista perheväkivallan seurauksena. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta jää usein piiloon ja poliisin tietoon tulee vain pieni osa väkivaltarikollisuudesta. Sovittelutoimistoon tulleet lähisuhdeväkivaltatapaukset ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2009 vuoteen 2012. Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta nähdään maailmanlaajuisena tasa-arvoa ja terveyttä koskevana ihmisoikeuskysymyksenä. Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa vakiinnuttanut asemansa 2000-luvulla yhteiskunnallisen tutkimuksen ja kiinnostuksen kohteena.

Suomessa naisia pidetään vahvoina selviytyjinä. Tämä yhteiskunnan ihanne jättää usein naiset kamppailemaan yksin väkivaltaisessa parisuhteessa. Fyysiset vammat ja ruhjeet selitetään kaatumisilla ja omina sohelluksina. Lähisuhdeväkivalta on vaiettu aihe koko maailmassa. Lähisuhdeväkivaltaa voidaan pitää yhtenä vaikeimpana sosiaalisena ongelmana, sillä se vaikuttaa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin, työllistää poliisia, terveydenhuoltoa, oikeuslaitosta ja sosiaalialan palveluita. Näiden lisäksi lähisuhdeväkivalta aiheuttaa mittavia taloudellisia kustannuksia yhteiskunnalle lääkärikäyntien, sairaspöissaolojen ja oikeudenkäyntikulujen takia.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi, minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa. Kiinnostuin lähisuhdeväkivallan uhriyöskentelystä ollessani harjoittelussa Espoon Lyömättömässä linjassa keväällä 2013 ja syksyllä 2013. Itseäni kiinnostaa väkivallan uhrien kanssa tehtävä työ ja väkivaltatyön ammattilaisen auttamismahdollisuudet sekä oman ammatillisen kasvuni kehittäminen. Haluan työssäni tuoda esille salatun aiheen ja herättää keskustelua väkivallan aiheuttamista seurauksista naisille.

Tein opinnäytetyöni yhteistyössä Espoon Lyömättömän Linjan kanssa. Haastattelin neljää Lyömättömän Linjan naisasiakasta, jotka olivat kokeneet fyysisistä tai henkistä väkivaltaa parisuhteessaan. Työssäni esittelen

parisuhdeväkivaltaa Suomessa, aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia, parisuhdeväkivallan muotoja, parisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille suunnattuja palveluita sekä parisuhdeväkivallan vaikutuksia uhriin. Tutkin, minkälaista apua naiset ovat saaneet selviytymisprosessiinsa ja minkälaista apua he olisivat kaivanneet.

2 PARISUHDEVÄKIVALTA SUOMESSA

Tasa-arvolaki eli Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta tuli Suomessa voimaan vuonna 1987. Lain tavoitteena on parantaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää, parantaa naisten asemaa työelämässä ja helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Laki kieltää syrjinnän työpaikoilla ja kouluissa sekä edellyttää, että miehille ja naisille järjestetään samanlaiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Laki velvoittaa viranomaisia muuttamaan olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumisen. Tasa-arvolain nojalla ei pystytä puuttumaan perheen sisäisiin tasa-arvo-ongelmiin eikä yksityiselämään. Tämä laki ei siis suojele naista parisuhdeväkivallalta. Vuonna 1995 myös yksityisellä paikalla tapahtunut pahoinpitely tuli virallisen syytteen alaiseksi, sitä ennen se oli ollut asianomistajarikos. Tämä muutos tarkoitti sitä, että parisuhdeväkivalta johtaa syyteharkintaan, ilman että väkivallan uhri joutuu sitä vaatimaan. Avioliitossa tapahtunut raiskaus kriminalisoitiin Suomessa vasta vuonna 1994, Ruotsissa vastaava oli tehty jo vuonna 1962. Suomen lainsäädännön uusiutuminen on ollut Suomessa verraten hidasta, kotikuritus kiellettiin 1970, ja inestien uhrin rangaistus poistettiin 1971. (Koski 1999, 16–17.)

Lähestymiskieltolaki tuli voimaan Suomessa vuonna 1999. Lakia voidaan soveltaa käytäntöön, jos voidaan perustellusti olettaa, että lähestymiskieltoon määrättävä henkilö uhkaa tai häiritsee suojattavaa henkilöä vakavasti. Lähestymiskieltoa voi hakea poliisi, sosiaaliviranomainen, syyttäjä tai uhattu henkilö itse. Lähestymiskiellossa oleva henkilö ei saa tavata suojattua henkilöä tai ottaa tähän yhteyttä. (Koski, 1999, 18.)

Lievä pahoinpitely tuli virallisen syytteen alaiseksi 1.1.2011 jos teko kohdistuu alaikäiseen henkilöön, tekijän entiseen tai nykyiseen aviopuolisoon, sisarukseen, sukulaiseen tai samassa taloudessa elävään tai muuten lähisuhteessa olevaan henkilöön. Muissa tapauksissa väkivallan uhrin on vaadittava itse tekijälle rangaistusta, jotta rikoksen tutkinta aloitetaan. Lievästä pahoinpitelystä tulee tehdä rikosilmoitus kahden vuoden sisällä pahoinpitelystä. Pahoinpitely sekä

törkeä pahoinpitely ovat aina virallisen syytteen alaisia rikoksia. (Nettiturvakoti, 2014.)

Parisuhdeväkivallan uhri tai tekijä voi olla kuka tahansa. Parisuhdeväkivalta ei ole riippuvainen sosiaaliluokasta, kulttuurista, koulutuksesta, uskonnosta tai elämäntyylistä. Naiset joutuvat väkivallan uhreiksi usein kotona, kun taas miehet kohtaavat väkivaltaa kaduilla. Vaikka naiset usein pelkäävät, että joku vieras ihminen pahoinpitelee heidät, suurin osa naisiin kohdistuvasta väkivallasta on kuitenkin oman puolison tekemää ja pahoinpitely tapahtuu kotona. Maailmanlaajuisestikin naiset ovat useimmiten parisuhdeväkivallan uhreja. Suomessa poliisin tietoon tulleista parisuhdeväkivallan uhreista noin 90 prosenttia on ollut naisia. (Väestöliitto 2013.)

Yli 15-vuotiaista naisista noin 20 prosenttia on kokenut parisuhteessaan elämänsä aikana fyysistä väkivaltaa tai sillä uhkailua. Viimeisen vuoden aikana parisuhdeväkivallan uhriksi joutuneita naisia on noin kuusi prosenttia. Parisuhteestaan eronneista naisista lähes puolet on joutunut entisen puolisonsa väkivallan tai uhkailun uhriksi. Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on hieman vähentynyt viimeisten vuosien aikana, mutta suuresta muutoksesta ei voida puhua. (Väestöliitto 2013.)

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen

Eduskunnan ja hallituksen haasteena on naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttuminen ja sen vähentäminen. Suomessa ei vielä täysin täytetä kansainvälisiä velvoitteita naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. Naisiin kohdistuva väkivalta on määritelty ihmisoikeuskysymykseksi ja syrjinnäksi kansainvälisessä oikeudessa. Myös Suomi on sitoutunut tähän. Tällä tarkoitetaan sitä, että naisiin kohdistuvassa väkivallassa sovelletaan ihmissoikeusloukkauksiin käytettyjä periaatteita, kuten due diligence -periaatetta. Tämän periaatteen tarkoituksena on, että valtion velvollisuutena on estää, tutkia, syyttää ja rangaista ihmissoikeusloukkauksia. Kansainvälisissä yhteyksissä on

todettu, että Suomen toimet naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisessä ovat puutteellisia. Nämä puutteet ovat tiedossa ja niihin tulisi puuttua lainsäädännön, palveluiden ja rahoituksen avulla. Suomesta puuttuu kuitenkin sukupuolittuneen väkivallan lainsäädäntö, jossa väkivalta ymmärretään rakenteellisena, eriarvoisuutta tuottavana syrjintänä. Suomessa ongelmana on, että parisuhdeväkivaltaa sovitellaan laajasti, myös vakavissa yleisen syytteen alaisissa väkivaltatapauksissa. Näiden lisäksi Suomessa olisi uudistettava seksuaalirikoksia koskeva lainsäädäntö ihmisoikeusnormien mukaiseksi. (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2013.)

Lähisuhdeväkivallan uhrien palvelut eivät täytä Suomessa kansainvälisiä normeja. Esimerkiksi turvakotipaikkoja on vain viidennes Euroopan neuvoston suosittelemasta määrästä. Lähisuhdeväkivallan uhreille suunnatut palvelut ovat usein Raha-automaattiyhdistyksen tukemia projektiluontoisia palveluita. Tämä voi olla suuri uhka palveluiden jatkumiselle ja kilpailu rahoituksesta vie työntekijöiden aikaa ja resursseja. Palveluiden saatavuudessa on myös suuria alueellisia eroja. Näiden lisäksi Suomessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota erityisryhmien, kuten maahanmuuttajanaisten tarpeisiin. (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2013.)

2.2 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010–2015

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma pyrkii puuttumaan väkivallan vähentämiseen kokonaisvaltaisesti. Ohjelmassa on linjattu tavoitteet, konkreettiset toimenpiteet väkivallan vähentämiseksi sekä toimet, joilla edistetään väkivallan uhrin turvallisuutta ja tukemista sekä väkivallantekijän saattamista vastuuseen teoistaan. (THL 2014.)

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman tavoitteena on puuttua väkivaltaan ennakoivasti vaikuttamalla yhteiskunnallisiin asenteisiin ja käyttäytymismalleihin. Ohjelman tavoitteena on parantaa seksuaalisen väkivallan uhrien asemaa ja kehittää heille tarjottavaa tukea ja kriisiapua sekä ehkäistä

väkivallan uusiutumista. Ohjelman tavoitteena on kehittää keinoja tunnistaa ja puuttua kaikkein heikoimmassa asemassa olevien naisten kokemaan väkivaltaan sekä lisätä ammattilaisten ja viranomaisten tietoa, ja osaamista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä ja uhrin auttamisesta. (THL 2014.)

Ohjelman toteutuksesta vastaavat sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, ulkoasiainministeriö, opetushallitus ja poliisihallitus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on seurata ja tukea ohjelman toteutusta. (THL 2014.)

2.3 Aikaisemmat tutkimukset

Naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu paljon verraten miehiin kohdistuvaan lähisuhdeväkivaltaan. Auli Ojuri väitöskirjassaan (2004) on tutkinut naisten selviytymistä väkivaltaisen parisuhteen jälkeen. Ojurin (2004) tarkoituksena on ollut auttaa lähisuhdeväkivallan ongelman tunnistamisessa ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyssä. Tutkimuksesta selviää, että lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen ei ole yhtä oikeaa ratkaisua, mutta monta mahdollista. Ojurin (2004) mielestä tutkimukseen osallistuneet naiset ovat uhrin sijaan selviytyjiä, etsijöitä ja epäilijöitä. Tutkimuksesta selviää turvakotien merkitys selviytymisprosessissa. Tutkimukseen osallistuneet naiset pitivät tärkeänä kuulluksi tulemista. Julkisen palvelujärjestelmän naiset näkivät usein näennäisenä ja ongelman kieltävinä sekä syyllistäväinä. Ojurin (2004) väitöstutkimuksesta paljastuu, kuinka vähäistä tietoa perheväkivallasta on edelleen. Ojurin mukaan tietoisuutta väkivallasta ja pitkäkestoista ammattiapua tulisi lisätä. (Ojuri 2004.)

Marita Husso (2003) on käsitellyt lähisuhdeväkivaltaa sosiaalisena ongelmana, tilannesidonnaisena prosessina sekä yhteiskunnallisena, filosofisena ja ihmisoikeuskysymyksenä. Husso (2003) on tutkimuksessaan selvittänyt, miten väkivalta muuttaa parisuhdetta, heikentää luottamusta ihmisiin sekä muuttaa minäkuvaa ja maailmankuvaa. Tutkimuksessa on käytetty aineistona

lähisuhdeväkivaltaa koskevia artikkeleita sekä lähisuhdeväkivallan uhriksi joutuneiden naisten kirjoituksia. (Husso 2003.)

Leo Nyqvist (2001) on väitöskirjassaan haastatellut turvakotien nais- ja miesasiakkaita, tavoitteenaan kuvata ja analysoida turvakotien asiakkuuksia. Tutkimuksen tavoitteena on ollut myös selvittää turvakotien palveluiden vaikuttamismahdollisuuksia sekä parantaa palvelujärjestelmää. Nyqvistin (2001) tutkimuksen keskeisin tulos oli että parisuhdeväkivalta nähdään sukupuolistuneena ongelmana. Tutkimus paljastaa että naiset ja miehet kokevat lähisuhdeväkivallan vaikutukset eri tavoin. Tämä tulos on tärkeää ottaa huomioon tehtäessä väkivaltatyötä. Tutkimuksen mukaan asiakkaat pitivät hyvänä eriytyntä auttamistyötä, jossa tuetaan koko perheettä. (Nyqvist 2001.)

Vuokko Nietola (2011) on lisensiaatin tutkimuksessaan tutkinut väkivaltatyötä asiantuntijayhteistyönä. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia miten lähisuhdeväkivalta näyttäytyy eri työyhteisöissä sekä miten asiakasprosessi rakentuu näiden asiantuntijoiden yhteistyönä. Tutkimuksessa oli mukana työntekijöitä ensi- ja turvakodista, sosiaalipäivystyksestä, neuvolasta, poliisilaitokselta, syyttäjän virastosta, päiväkodista, lastensuojelusta, ehkäisevästä perhetyöstä, koulusta, kriisikeskuksesta, kotipalvelusta, seurakunnasta, psykiatrian poliklinikalta, kouluterveydenhuollosta ja keskussairaalaista. Tutkimuksesta selvisi että asiantuntijat pitivät lähisuhdeväkivaltaan puuttumista haasteellisena sen arkaluontoisuuden ja erityispiirteiden vuoksi. (Nietola, 2011.)

Marjo Oikarinen (2008) on Pro Gradu tutkielmassaan, tutkinut parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten kokemuksia väkivallasta, selviytymisestä, avun hakemisesta ja saamisesta sekä oman identiteetin etsimisestä. Tutkimuksen tavoitteena on ollut parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten selviytyminen sekä yhteiskunnallisen tiedon lisääminen naisten kokemusten avulla. (Oikarinen 2008.)

Näissä tutkimuksissa korostuu naisen selviytyminen ja irtautuminen parisuhteesta ja sen tukeminen. Tässä tutkimuksessa haluan selvittää myös

miten parisuhdeväkivallasta voi selviytyä ilman eroa väkivaltaisesta kumppanista. Halusin tutkimuksessani tuoda esille väkivallan ennaltaehkäisyyn ja katkaisun tärkeyden yksilöille ja yhteiskunnalle. Väkiältä tuntuu olevan vielä sukupolvelta toiselle periytyvää ja siksi siihen puuttuminen varhaisessa vaiheessa on tärkeää. Yhteiskunnassamme on vähän tietoa lähisuhdeväkivallan uhreille suunnatuista palveluista ja mahdollisuuksista. Yleinen käsitys on, että lähisuhdeväkivallan ainoa katkaisu keino on parisuhteen lopettaminen. Haluan korostaa tässä työssä, että väkivallan katkaisu keino on siihen puuttuminen ja perheen kokonaisvaltainen tukeminen. Tutkimuksen lopussa vertaan saamiani tutkimustuloksia aikaisemmin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin.

2.4 Väkiältä

Väkiältä on väline, jolla saavutetaan valta- tai kontrolliasema suhteessa toiseen henkilöön. Väkiältä voi olla alistamista tai kontrollointia, suoraa tai epäsuoraa fyysisen, psyykkisen tai moraalisen voiman käyttöä toista henkilöä kohtaan. Vallalla tarkoitetaan vaikutuksen määrää, joka väkivallan tekijällä on suhteessa uhriin. Valta voi olla persoonallista kuten moraalista, psykologista tai fyysistä voimaa tai ulkopuolista, kuten taloudellinen omaisuus ja sen hallitseminen. Valta voi olla kulttuurisidonnaista ja suoda miehelle korkeamman aseman ja mahdollisuuksia suhteessa naiseen. Kontrolli on toimintaa, jolla voidaan hallita toisen mieltä, ajatuksia ja tunteita. Kontrolloiva ihminen ohjaa uhrin tunteita ja toimintaa aiheuttamansa pelon, kiintymyksen ja lojaaliuden avulla. Pitkään jatkuneen väkivallan seurauksena uhri menettää usein itsensä kunnioittamisen, oman tahdon ja tarpeensa. (Perttu 2002, 36 – 37.)

2.5 Lähisuhdeväkivalta

Väkivalta, jonka uhriksi naiset joutuvat, tapahtuu useimmiten perheessä, sukulaissuhteissa, tuttavuussuhteissa tai työpaikalla. Tätä väkivaltaa kutsutaan lähisuhdeväkivallaksi. Lähisuhdeväkivallan uhrit ovat tilastollisesti useimmiten naisia ja miehet ovat väkivallan tekijöitä. Lähisuhdeväkivaltaa kutsutaan piilorikollisuudeksi, sillä vain murto-osa lähisuhdeväkivaltarikoksista tulee poliisin tietoon. (Perttu 2002, 28.)

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan fyysistä ja henkistä satuttamista kuten lyömistä tai alistamista. Lähisuhdeväkivalta voi olla myös seksuaalista eli pakottamista seksuaaliseen kanssakäymiseen. Väkivalta voi olla myös toisen omaisuuden hajottamista tai sanallista uhkailua. Suomessa lähisuhdeväkivaltaa on alettu pitää vakavana ongelmana viimeisen parin vuosikymmenen aikana. Lapsiin kohdistuva väkivalta on Suomessa laissa kiellettyä. Raja hyväksytyin ja tuomitun väkivallan välillä on kuitenkin häilyvä ja riippuu paljon kulttuurista. (Säävälä, Nyqvist ja Salonen 2006, 17–18.)

Lähisuhdeväkivallalle on olemassa monia selityksiä ja altistavia tekijöitä kuten perimä, lapsuuden kokemukset, traumat, kulttuuri ym. Väkivallan käyttöön on monia erilaisia selityksiä, yksi niistä on ekologinen lähestymistapa. Tämän lähestymistavan mukaan väkivallan käytön taustalla on monia tekijöitä, jotka johtavat henkilön väkivaltaisuuteen. (Säävälä, Nyqvist ja Salonen 2006, 32.)

2.6 Parisuhdeväkivalta

Parisuhdeväkivallalla tarkoitetaan nykyisen tai entisen kumppanin, avo- tai aviopuolison tekemää väkivaltaa. Käytän työssäni käsitettä parisuhdeväkivalta, sillä kaikki haastatteleman naiset olivat joutuneet puolisonsa, avomiehensä tai entisen puolisonsa tekemän parisuhdeväkivallan uhriksi. Parisuhdeväkivallalla tarkoitetaan oman puolison satuttamista fyysisesti, henkisesti, seksuaalisesti, taloudellisesti tai hengellisesti.

2.7 Parisuhdeväkivallan muodot

Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan fyysistä satuttamista kuten lyömistä, potkimista, hiuksista repimistä, tönimistä ym. Se voi olla myös toisen omaisuuden rikkomista tai fyysisen väkivallan uhkaa. Fyysinen väkivalta on usein helpompi tunnistaa kuin henkinen väkivalta, sillä se aiheuttaa uhrilleen fyysisiä vammoja, kuten mustelmia ja ruhjeita. (Ojuri 2006, 17.)

Henkinen väkivalta eli psyykkinen väkivalta on väkivallan muodoista yleisin. Se voi olla sanatonta tai sanallista. Psyykkinen väkivalta on toisen alistamista, uhkailua, haukkumista, nöyryyttämistä, kontrollointia, vähättelyä tai häirintää. Fyysisen ja henkisen väkivallan välimaastoon kuuluvat tavaroiden rikkominen, lemmikkieläimen kaltoin kohtelu, pahoinpitely ja tappaminen. Uhkailulla tarkoitetaan fyysisen väkivallan uhkaa, tai pelottelua sanallisesti tai rikkomalla tavaroita. Uhkailulla on usein pelottava ja ahdistava vaikutus uhriin, aivan kuten fyysisen väkivallan käytölläkin. Kontrolloinnilla tarkoitetaan väkivallan uhrin käyttäytymisen rajaamista haluttuihin raameihin. Se voi olla liikkumisen, pukeutumisen, harrastusten tai sosiaalisten suhteiden rajoittamista. Parisuhdeväkivallan yksi piirre on sen eskaloituminen. Väkivalta alkaa usein henkisenä väkivaltana ja muuttuu yhä vaarallisemmaksi kerta toisensa jälkeen. (Lehtonen & Perttu 1999, 38.)

Naisen asema on ollut historiallisesti pitkään sidoksissa mieheen ja miehen asemaan. Tytöillä ja naisilla ei agraariyhteiskunnassa ollut juuri taloudellista asemaa, vaan tytärten naimakaupat järjestettiin taloudellisten etujen mukaan. Taloudellinen alistaminen jatkui näin koko naisen elämän ajan sukupolvelta toiselle. Naisilla ei ollut taloudellisista syistä mahdollisuutta erota miehestään väkivallan tai muiden syiden vuoksi. Palkkatyön ja teollistumisen myötä naisilla on nykyään paremmat mahdollisuudet oman rahan käyttöön ja riippumattomuuteen. Taloudellinen väkivalta ei silti ole hävinnyt yhteiskunnastamme. Taloudellisella väkivallalla tarkoitetaan rahankäytön kontrollointia, kiristämistä ja kavaltamista. Taloudellinen väkivalta on usein sidoksissa muihin väkivallan muotoihin. Joissain parisuhteissa nainen joutuu pyytämään mieheltä rahaa elinkustannuksiin joka kerta erikseen. Tällainen

kiristäminen ja rahattomana pito on keino estää eroaikeet. Erityisen alttiita taloudelliselle väkivallalle ovat työssä käymättömät naiset, kotiäidit ja iäkkäät ihmiset. (Lehtonen & Perttu 1999, 42.)

Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan nöyryyttämistä, halventamista, ruumiinosien vertailua ja arviointia, ahdistelua, lähentelyä, koskettelua, seksiin pakottamista, seksuaalista häirintää tai raiskausta. Seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa tytöille ja naisille syvät henkiset vauriot, joiden korjaamiseksi he voivat tarvita ammattiapua. Suurin osa raiskauksista tapahtuu kotioloissa ja raiskaaja on joku uhrille tuttu henkilö, kuten avio- tai avopuoliso, poikaystävä, työkaveri tai joku muu läheinen henkilö. Usein seksuaalinen väkivalta liittyy muihin väkivallan muotoihin ja on tyypillistä, että pahoinpitely johtaa raiskaukseen. Avio- tai avoliitossa tapahtunut raiskaus koetaan harvemmin väkivallaksi kuin muissa läheisissä suhteissa tapahtunut raiskaus. Pahoinpitelyn seurauksena mies voi myös pakottaa naisen seksiin ikään kuin sovinnon eleenä. Nainen joutuu usein suostumaan siihen pelon ilmapiiriin vuoksi. Kuten muussakin väkivallassa, seksuaalisessa väkivallassa on kyse valta-asemasta, eikä niinkään seksuaalisista tarpeista. (Lehtonen & Perttu1999, 40–42 ja Puhakainen 2004, 44.)

Hengellinen väkivalta eli uskonnollinen väkivalta on toisen uskonnollisuuden tai uskonnollisten tarpeiden syrjintää, pilkkaamista tai halveksumista. Se voi olla toisen uskonnon harjoittamisen kieltämistä, uskonnollisilla säännöillä kiristämistä, pelottelua tai painostamista tai pakottamista uskonnollisiin normeihin ja sääntöihin. Tällainen hengellinen väkivalta ei ole sukupuolisidonnaista. Raamatun tulkinnan mukaan miehillä on oikeus hallita ja alistaa nainen omaan tahtoonsa. Kirkon patriarkaalinen rakenne on pitkään tukenut miehiä alistamaan naisia sekä naisiin kohdistuvan väkivallan harjoittamiseen niin kotona kuin yhteiskunnassakin. Uskonnollinen väkivalta on pysynyt tabuna ja se on ollut yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Myös kirkko ja seurakunta ovat vaienneet aiheesta. (Puhakainen 2004, 39–40.)

2.8 Naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan erityispiirteet ja seuraukset

Naisiin kohdistuva väkivalta tapahtuu usein läheisissä ihmissuhteissa kun taas miesten kokema väkivalta on usein jonkun ulkopuolisen tekemää. Tilastollisesti lähisuhdeväkivallan uhrin ovat useimmiten naisia ja tekijät ovat miehiä. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pidetään piilo-ongelmana, sillä lähisuhdeväkivallasta ilmoittaminen poliisille on vähäistä. (Perttu 2002, 28.)

Naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa voidaan määritellä seuraavasti:

lähisuhteessa tapahtuvaa fyysistä, henkistä, seksuaalista, taloudellista, hengellistä ja piilevää väkivaltaa. Naisten ja tyttöjen hyväksikäyttö, ympärileikkaus ja raiskaus luokitellaan myös lähisuhdeväkivallaksi. Väkivalta voi olla myös sopimusavioliittoon liittyvää väkivaltaa ja riistoa. Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta voi olla myös sanallista uhkailua tai pakottamista ja vapauden riistoa. (Perttu 2002, 28 – 29.)

Lähisuhdeväkivallan aiheuttamat seuraukset ovat aina yksilöllisiä ja uhrin oma kertomus tapahtuneesta on tärkein. Vaikka fyysiset vammat jäisivät pieniksi, psyykkiset oireet voivat olla pahoja ja kestää vielä pitkään väkivallan loputtuakin. Lähisuhdeväkivallan seuraukset jaetaan fyysisiin, henkisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin seurauksiin. Fyysisillä seurauksilla tarkoitetaan fyysisiä vammoja kuten esimerkiksi murtumat, ruhjeet, päänsärky, unettomuus, mutta parisuhdeväkivalta voi aiheuttaa myös pysyvää vammautumista tai johtaa jopa kuolemaan. (Ojuri 2006, 18.) Psyykkiset tai henkiset seuraukset ovat traumat, kriisit ja stressi. Parisuhdeväkivalta voi aiheuttaa uhrille psykosomaattisia oireita kuten päänsärkyä, unettomuutta ja levottomuutta. Monet uhrin kärsivät myös masennuksesta, painajaisista ja ahdistuksesta. (Ojuri 2006, 18.) Sosiaaliset väkivallan seuraukset ovat yhteiskunnasta eristäytyminen, sosiaalisten suhteiden vähentyminen ja yksinäisyys. Uhrin saattavat tuntea häpeää, syyllisyyttä ja pelkoa. Heidän itsetuntonsa on usein romahtanut ja heidän on vaikeaa luottaa ihmisiin. (Ojuri 2006, 18.) Yhteiskunnalle lähisuhdeväkivalta aiheuttaa taloudellisia kustannuksia sekä ylläpitää väkivaltaa suvaitsevaa ilmapiiriä, jos väkivaltaan ei oteta yhteiskunnallisesti kantaa. Taloudelliset

kustannukset kertyvät esimerkiksi sairauspoissaoloista, työkyvyttömyydestä, oikeudenkäyntikuluista ja terapiakustannuksista. (Perttu 2002, 42 – 43.)

2.9 Parisuhdeväkivallasta selviytyminen

Parisuhdeväkivallasta selviytyminen on aina yksilöllinen prosessi. Koskelainen (2001) hahmottelee selviytymisen kahdeksanvaiheiseen prosessiin. Prosessi ei välttämättä etene kronologisessa järjestyksessä, vaan vaiheet saattavat edetä rinnakkain tai aikaisempiin vaiheisiin voidaan palata vielä prosessin myöhemmissä vaiheissa. Selviytymisprosessi koostuu valmistelusta, havahtumisesta, etääntymisestä, häilymisestä, tunnustamisesta, surutyöstä, työskentelystä ja uudelleen rakentumisesta.

Valmistelu vaiheessa nainen on alkanut usein huomata parisuhteessaan merkkejä väkivallasta. Ne voivat olla esimerkiksi sairaalloista mustasukkaisuutta, runsasta alkoholinkäyttöä tai muita huolestuttavia tekijöitä. Havahtumisvaihe alkaa usein jonkun tapahtuman tai muutoksen kautta. Tässä vaiheessa nainen ymmärtää, ettei elämä voi jatkua sellaisena ja apua on haettava. Tämä havahtuminen voi tapahtua esimerkiksi väkivaltaisen välikohtauksen jälkeen tai esimerkiksi lapsen hyvinvoinnista huolestumisesta. Etääntymisessä nainen pyrkii etääntymään parisuhteestaan. Tämä voi olla konkreettista, esimerkiksi turvakotiin tai sukulaisille ja ystäville pakenemista tai itsensä etäännyttämistä henkisellä tasolla. Häilymisvaiheessa nainen elää ristiriitaisissa tuntemuksissa. Parisuhteessa saattaa tällöin olla on/off –kausia ja nainen miettii usein parisuhteen tulevaisuutta. Tunnustamisvaiheessa nainen tarkastelee elämäänsä rehellisesti, salailematta ja peittelemättä. Tässä vaiheessa nainen on usein kertonut tilanteestaan jollekin läheiselle tai ammattiauttajalle. Surutyönvaiheessa suhde on usein päättynyt. Surutyö on luopumista, kaipausta ja suremista. Se voi olla myös pettymystä itseensä ja aikaisempien surukokemusten käsittelyä. Työskentelyvaiheessa nainen työstää kokemuksiaan ammattiauttajan kanssa esimerkiksi turvakodissa. Työskentelyvaihe etenee sitä mukaan, kun nainen on siihen valmis. Naisella on usein tarve työstää koko elämäänsä ja koota menneisyydestä ja nykyisyydestä yhtenäisen tarina. Uudelleen

rakentamisenvaiheessa nainen alkaa miettiä mitä itse elämältään ja parisuhteiltaan haluaa. Naisesta tulee itsenäinen subjekti, joka määrittelee omat rajansa. (Koskelainen 2001, 53-57.)

3 PARISUHDEVÄKIVALLAN UHREILLE SUUNNATUT PALVELUT

Suunniteltaessa palveluita lähisuhdeväkivallan uhreille, tulee tiedossa olla ajankohtaista tietoa lähisuhdeväkivallan uhrien määrästä. Tämä luku ei ole välttämättä se, joka uhritutkimuksista nousee, vaan tilastoja tulisi kerätä myös erilaisten asiakastietojärjestelmien kautta. Näin saadaan selville ketkä apua tarvitsevat ja minkälaista tukea tulisi olla tarjolla. Lähisuhdeväkivallan uhrien avun tarve on usein moninaista. Uhri voi tarvita taloudellista tukea, ohjausta asuntoasioissa, lasten huollossa, lainopillista apua tai vain keskusteluapua selvittääkseen kokemuksistaan. Kaikki lähisuhdeväkivallan uhrin eivät kuitenkaan hae apua tai kerro kokemuksistaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Ammattilaisten kykyä ja uskallusta puuttua lähisuhdeväkivaltaepäilyihin tulisi lisätä, jotta kukaan avuntarvitsija ei jäisi auttamisjärjestelmältä piiloon. (Piispa 2010, 31–32.)

3.1 Väkivaltatyö

Lähisuhdeväkivaltatyöllä tarkoitetaan lähisuhdeväkivallan tekijöille, uhreille ja silminnäkijöille tarkoitettuja palveluita. Lähisuhdeväkivaltatyöstä voidaan käyttää myös nimitystä väkivallan katkaisutyö, väkivallan hoito ja väkivallan ehkäisy. (Säävälä, Nyqvist & Salonen 2006, 14.) Lähisuhdeväkivaltatyön tavoitteena on kehittää väkivaltaiselle asiakkaalle uusia käyttäytymismalleja ja toisen ihmisen kunnioitusta, sekä auttaa väkivaltaisesti käyttäytyvää henkilöä ottamaan vastuu teoistaan. Toinen väkivaltatyön tavoite on uhrin turvallisuuden turvaaminen. Tämä edellyttää monen eri auttajatahon yhteistyötä, ja prosessissa on mukana usein sosiaalityö, lastensuojelu, poliisi, syyttäjä ja terveydenhuolto. Työn tavoitteena on myös yhteiskunnallisten asenteiden muuttaminen lähisuhdeväkivaltaa kohtaan. Väkivaltatyössä kaikilla tahoilla on oma tehtävänsä ja vastuunsa. Työtä tulisi kehittää niin, että uhrien ja tekijöiden auttaminen olisi saumatonta yhteistyötä. (Perttu & Hautamäki, 2002, 112–113.)

Väkivaltatyöntekijältä vaaditaan avarakatseisuutta, jotta hän ymmärtää parisuhdeväkivallan traumatisoivat vaikutukset väkivallan uhriin. Väkiältä tulee nähdä kokonaisuutena tekijän ja uhrin näkökulmista, jotta työntekijä voi kehittää sopivan työmuodon jokaiselle asiakkaalle. (Säävälä, Nyqvist & Salonen, 2006, 17.)

3.2 Auttamisjärjestelmä

Lähisuhdeväkivaltatyön palvelut voidaan Nyqvistin (2001) mukaan jakaa kolmeen ryhmään: Psykososiaalisiin palveluihin, terveydenhuollon palveluihin ja oikeudellisiin interventioihin. Psykososiaalisilla palveluilla tarkoitetaan esimerkiksi turvakoteja, perheneuvoloita, lastensuojelua, sosiaalitoimistoja ja kaikkia yksilö- pari- ja ryhmätyöpalveluja. Nämä psykososiaaliset palvelut Nyqvist (2001) näkee suurimpana auttamistahona lähisuhdeväkivaltakentällä. Terveydenhuollon palvelut ovat esimerkiksi terveysasema, neuvola, työterveydenhuolto ym. Oikeudellisilla interventioilla tarkoitetaan poliisin tai oikeuslaitoksen apu lähisuhdeväkivaltatilanteissa.

Väkivaltatyön palvelut voidaan jaotella myös perus- ja erityispalveluihin. Peruspalveluihin kuuluvat lähinnä sosiaali- ja terveystieteiden ohella tehtävää auttamistyötä ja uhrien tunnistamista ja ohjaamista erityispalveluihin. Erityispalvelut kattavat kaikki erityisesti väkivaltatyöhön keskittyneet palvelut kuten turvakodit, turvakotien avohuolto, kriisipalvelut ja erilaiset terapeuttiset ryhmät ja matalakynnyksen palvelut. (Kyllönen, Saarnio & Nurmi 2005, 17.)

Espoossa väkivallan uhreja palvelee Omatila ja Espoon Lyömätön linja ry. Lapsiperheille suunnattua väkivallan katkaisua tarjoaa Ensi- ja turvakotienliiton palvelut, joiden alaisena toimii myös Nettiturvakoti. Seksuaaliväkivaltaa kokeneille apua tarjoaa Raiskauskeskus Tukinainen. Muita palveluita tarjoavat mm. MonikaNaiset ry, Amnestyn Suomen osasto, Naisten linja ja rikosuhripäivystys. (Väestöliitto 2013.) Monet näistä palveluista tarjoavat palveluohjausta ja keskusteluapua sekä turva-asuntoja naisille.

Ensi- ja turvakotien liitto on Suomen suurin turvakotipalveluiden tuottaja. Turvakotipalveluiden käyttäjämääristä selviää naisten suurempi avun tarve lähisuhdeväkivaltatilanteissa. Laineen (2010) tekemän tutkimuksen mukaan turvakodin 1618 asiakkaasta 93 % oli naisia ja 7 % miehiä. Suurin asiakasryhmä olivat 21 - 30 -vuotiaat naisuhrit, toiseksi eniten palvelua käyttivät 31 - 40 -vuotiaat naiset. (Laine 2010.) Tutkimusten ja tilastoiden mukaan, naiset hakevat ja tarvitsevat miehiä enemmän tukea lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Naiset tarvitsevat usein myös miehiä enemmän apua erilaisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin, joita lähisuhdeväkivalta on aiheuttanut. (Piispa 2010, 27.) Vuonna 2013 turvakotipalveluita käytti noin 2100 ihmistä. Luku on noin 250 henkilöä vähemmän kuin aikaisempina vuosina, sillä turvakodit lakkautettiin Espoossa ja Porissa. Suurin osa avun hakijoista oli nuoria pienten lasten äitejä. Noin puolet avuntarvitsijoista oli lapsia ja noin 50 miehiä. Puolissa tapauksista avun hakemisen syynä oli kotona tapahtunut pahoinpitely ja 10% kertoi hakeneensa apua seksuaaliseen väkivaltaan. Suurin osa avun hakijoista kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa ja usein myös lapset olivat joutuneet henkisen väkivallan uhreiksi. Viime vuonna keskimääräinen turvakotijakso kesti alle kaksi viikkoa. (Ensi ja turvakotien liitto 2014.)

Tukinainen on vuonna 1993 perustettu raiskauskriisikeskus seksuaalista väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneille naisille ja miehille sekä heidän läheisilleen. Raha-automaattiyhdistys ry. rahoittaa yhdistyksen toiminnan. Raiskauskriisikeskuksella on päätoimipiste Helsingissä sekä alueellinen toimipiste Jyväskylässä. Raiskauskriisikeskus pyrkii ehkäisemään seksuaalisen väkivallan aiheuttamaa henkistä kärsimystä monien toimintamuotojen avulla. Toiminta on eettistä, ihmisoikeuksia kunnioittavaa ja asiakkaalle ilmaista. (Raiskauskriisikeskus Tukinainen 2012.)

Tukinaisen palveluihin kuuluu terapeutin sekä juridinen ammattiapu että maksuton puhelinlinja. Yhdistyksen tehtävänä on lisätä valtakunnallisesti tietoa seksuaalisesta väkivallasta, sen uhrien kohtaamisesta sekä juridisista kysymyksistä. Tukinainen tarjoaa erilaisia koulutuksia ja konsultaatioita sosiaalialan ammattilaisille kohdata seksuaalisen väkivallan uhri. Seksuaalinen

väkivalta on lisääntynyt yhteiskunnassamme, mutta on vaikeasti tunnistettava ilmiö. Lähisuhdeväkivalta on vaiettu aihe koko maailmassa. Raiskaustukikeskus pyrkii toiminnallaan kehittämään julkista ja avointa keskustelua seksuaalisesta väkivallasta. (Raiskauskriisikeskus Tukinainen 2012.)

Tukinainen järjestää asiakkaille erilaisia kriisiryhmiä sekä yksilöllisiä kriisitapaamisia. Ryhmät ovat räätälöityjä kohderyhmän tarpeiden mukaan ja niitä voidaan järjestää eri puolella Suomea. Tarjolla on avoimia kriisiryhmiä, taideterapiaa, valokuvaterapiaa, vertaistukiryhmiä, viikonloppuryhmiä sekä uhrien läheisille tarkoitettu ryhmiä. (Raiskauskriisikeskus Tukinainen 2012.)

Monika-naiset liitto ry tarjoaa palveluita väkivaltaa kokeneille naisille ja lapsille. Sen tavoitteena on myös edistää etnistä yhdenvertaisuutta ja sekä auttaa maahanmuuttajia heidän kotoutumisprosessissaan. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, ministeriö ja EU. Toiminnan keskusyksikkö sijaitsee Helsingissä, mutta sillä on alueellisia toimipisteitä ympäri Suomea. Liiton toimintayksikköihin kuuluvat turvakoti Mona, Voimavarakeskus Monika ja MoniNaisten talot. (Monika-Naiset liitto ry 2014.)

Naisten Linja on maksuton neuvontapalvelu naisille, jotka ovat kokeneet tai pelkäävät väkivaltaa, ja heidän läheisilleen. Naisten Linjan palveluihin kuuluvat yksilökeskustelut, puhelinpäivystys, internetpäivystys sekä erilaiset ryhmätoiminnot. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys ja Helsingin kaupunki. (Naisten Linja Suomessa ry 2014.)

Rikosuhripäivystys eli RIKU tuottaa matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita rikoksen uhreille ja heidän läheisilleen. Palveluun voi ottaa yhteyttä puhelimitse, verkossa tai varaamalla ajan tapaamiseen. Yhteyttä voi ottaa myös nimettömänä. Rikosuhripäivystyksellä on keskustoimisto, seitsemän aluetoimistoa ja 26 palvelupistettä. Toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys sekä valtio. (Rikosuhripäivystys 2012.)

Omatila on matalan kynnyksen palvelu lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille ja lähisuhdeväkivallan pelossa eläville espoolaisille. Palvelu toteutetaan asiakkaan

tarpeet huomioiden. Omatilan tavoitteena on tukea väkivallan tunnistamista, siitä irrottautumista ja selviämistä. Palvelun tarkoituksena on vahvistaa hyvinvointia ja turvallisuutta, tarjota neuvontaa ja opastusta sekä järjestää kriisitilanteessa oleville väkivallan uhreille turva-asuntoja ja turvakoteja. (Omatila 2013.)
Palvelussa tehdään aina yksilöllinen tilannekartoitus, jonka mukaan tuen tarve suunnitellaan. Tuki voi olla henkilöstä riippuen juridista tai sosiaaliturvaa koskevaa apua, se voi olla verkostopalaverin järjestämistä, viranomaisten kanssa asioimista tai palveluohjausta. (Susanna Ruuhilahti 2013.) Omatila tekee tiivistä moniammatillista yhteistyötä yhdessä Espoon Lyömättömän Linjan kanssa.

4 LYÖMÄTÖN LINJA ESPOOSSA RY

Lyömättömän Linjan tarkoituksena on auttaa fyysisen ja henkisen lähisuhdeväkivallan uhreja ja todistajia sekä tekijöitä. Yhdistys tarjoaa ohjausta ja tukea väkivallan katkaisuun sekä pyrkii edistämään koko perheen hyvinvointia. Lyömätön Linja järjestää väkivaltaa ehkäisevää tutkimus-, tiedotus- ja julkaisutoimintaa sekä järjestää erilaisia koulutus- ja keskustelutilaisuuksia. Tavoitteiden saavuttamiseksi yhdistys toimii yhteistyössä viranomaisten, kunnallisten päätöksentekijöiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. (Lyömätön Linja Espoossa ry, ia.)

4.1 Taustaa

Lyömätön Linja Espoossa on aloittanut toimintansa vuonna 1993, ollen Suomen ensimmäinen miehille suunnattu väkivallaton vaihtoehto -palvelu. Lyömättömän Linjan perustamisen jälkeen, toimintamuotoa on kehitetty valtakunnallisesti ja palveluita ovat mm. Jussi-työ 1994 sekä Jyväskylässä aloitettu väkivaltatyö. (Hautamäki 2012, 12.)

Työn taustalla on ollut vuoden 1990 Tasa-arvoasiainneuvottelukunnan asettama jaosto. Sen tarkoituksena oli kehittää naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä ja toimenpiteitä. Mukana kehittämässä olivat neuvottelukunnan jäsenet, viranomaisjäsenet, asiantuntijajäsenet sekä alan asiantuntijat eri työryhmistä ja järjestöistä. Vuonna 1991 Väkivaltajaosto julkaisi mietinnön, jonka tavoitteena oli perustaa väkivaltaa tehneille miehille palvelu, josta miehet saisivat tukea ja apua väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäisyyn ja katkaisuun. (Hautamäki 2012, 12.)

Vuonna 1993–1994 toteutettiin Espoossa perheväkivallan katkaisuprojekti Raha-automaattiyhdistyksen tuella. Projektin toteutuksesta vastasi Naisten apu Espoossa ry. Projektin tarkoituksena oli toteuttaa perheväkivallan katkaisun koulutusohjelma, kehittää paikallista yhteistyötä perheväkivallan parissa työskentelevien tahojen kanssa, sekä käynnistää miehille suunnattu väkivallaton vaihtoehto – muotoinen auttamisohjelma, Lyömätön Linja. (Hautamäki 2012, 12.)

Lyömätön Linja sai nimensä vuonna 1993 ensimmäisen työntekijänsä Lasse Reijomaan sekä Espoon turvakodin johtaja Sirkka Liisa Aaltion päätöksestä. Lyömätön Linja saatiin käyntiin Reijomaan sitkeällä ja ammatillisella asenteella vuonna 1993. Työn perustehtävänä oli auttaa miehiä pääsemään eroon väkivaltaisesta käyttäytymisestään ja tuoda perheväkivalta esiin yhteiskunnallisena ongelmana. Työn tarkoituksena oli myös saattaa väkivallantekijät yhteen, ja näin saamaan myös vertaistukea. (Hautamäki 2012, 12–13.)

Työ oli aluksi matalan kynnyksen palvelu. Miehillä tarjottiin avoimia keskusteluryhmiä ja puhelinpalvelu oli avoinna ympäri vuorokauden. Puhelimitse tarjotun avun tavoitteena oli saattaa miehet keskusteluryhmään. Aluksi työtä tehtiin niin, että miehet saivat soittaa puhelinpalveluun nimettömänä, eikä kirjauksia tehty. Myös avoimissa keskusteluryhmissä toimi sama nimettömyyden periaate. Puhelimesta miesten kanssa käytiin läpi heidän elämäänsä ja parisuhdettaan. Useimmat miehet lähtivät mukaan myös keskusteluryhmiin. Puolet puhelinpalveluun soittaneista oli kuitenkin naisia, jotka olivat huolissaan perheestään ja miehestään. Silloin pyrittiin keskustelemaan siitä, miten puolison saisi ottamaan itse yhteyttä Lyömättömään Linjaan. (Hautamäki 2012, 13–14.)

Matalan kynnyksen palvelu oli Lyömättömän Linjan vahvuus sen alkuaikoina. Kun muualla Suomessa pyrittiin kehittämään samankaltaista keskusteluryhmää väkivaltaa käyttäneille miehille, ongelmana oli saada miehiä paikalle sopiva määrä. Lyömätön Linja toimi joka sunnuntai-ilta samassa paikassa samaan aikaan aloittaen yhdellä miehellä. Vähitellen ryhmään tuli lisää miehiä ja toiminta pääsi alkamaan. (Hautamäki 2012, 14.)

Lyömätön Linja toimi vuosina 1993–1996 Naisten Apu Espoossa ry:n alaisuudessa ja sen toimintaa rahoitti Raha-automaattiyhdistys. Vuonna 1997 toiminta siirrettiin kuitenkin Miessakit ry:lle. Tämän siirron tarkoituksena oli saada miehet hoitamaan, rakentamaan ja kehittämään perheväkivallan ehkäisyä. Siirron edellytyksenä oli, että Miessakit jatkaa Lyömättömän Linjan periaatteilla. Miessakit sitoutui tähän ja Lyömätön Linja siirtyi Helsinkiin. (Hautamäki 2012, 15.)

Vuonna 2000 Naisten Apu Espoossa haki Raha-automaattiyhdistykseltä projektiavustusta Lyömättömän Linjan uudelleenkäynnistämiseen. Projektiavustus saatiin vuosille 2000-2001 ja toiminta lähti uudelleen käyntiin Lasse Reijomaan, Jari Hautamäen ja J-P Salosen johdolla. (Hautamäki 2012, 16.)

4.2 Väkivallan katkaisu – ohjelma

Lyömättömän Linjan työtä alettiin kehittää tavoitteellisemmaksi ja selkeämmäksi. Työtä kehitettiin aikaisempien mallien, kokemusten ja ulkomaisten mallien mukaisesti. Kehityksestä syntyi Väkivallan katkaisu – ohjelma, johon kuuluu puhelinohjaus, yksilötapaamiset ja ryhmätoiminta. Työn seuranta ja raportointia varten otettiin ulkopuolinen työntekijä, jotta työn tulokset saataisiin näkyviin. Lisäksi kehitettiin yhteistyötä eri auttajatahojen, kuten turvakodin, poliisin ja perheneuvolan, kanssa. Näin koko perhe saatettiin avun piiriin. (Hautamäki 2012, 17.)

Lyömättömän Linjan työ perustuu yhä edelleen Väkivallan katkaisu –ohjelmaan. Asiakkaat hakeutuvat palveluun vapaaehtoisesti ottamalla siihen itse yhteyttä. Suurin osa asiakkaista tulee palveluun puolison toiveista. Se voi olla ainoa keino pelastaa parisuhde. Miehet voivat olla myös pelästyneet omaa käytöstään ja haluavat siihen muutosta. Jotkut asiakkaista tulevat Länsi-Uudenmaan poliisin kautta, lastensuojelun, turvakodin, perheneuvolan tai jonkun muun tahon ohjaamana. (Hautamäki 2012, 19.)

Kun mies on tullut palveluun, tehdään puolisolle aina palveluohjaus. Palveluohjauksen tarkoituksena on selvittää puolison tilanne ja avun tarve perheessä sekä kertoa Väkivallan katkaisu – ohjelmasta, Lyömättömän Linjan toimintaperiaatteista ja työskentelytavoista. Palveluohjaus tehdään yleensä puhelimitse, mutta joitakin kokeilumuotoisia tapaamisia on myös järjestetty Lyömättömän Linjan tiloissa. (Hautamäki 2012,19–20.)

Väkivallan katkaisu – ohjelmaan kuuluu edelleen puhelinpalvelu, yksilötapaamiset ja ryhmätoiminta. Nykypäivänä kuitenkin ennen ryhmätoimintaan osallistumista, asiakas käy riittävän pitkään yksilötapaamisissa. Ryhmään osallistumisesta sovitaan jokaisen asiakkaan kanssa yksilöllisesti. Akuutissa kriisitilanteessa olevia asiakkaita ei kuitenkaan oteta ryhmään. Ryhmään osallistuessa miehellä tulee olla valmiudet ryhmätoimintaan sekä kyky ottaa vastuu teoistaan. Ryhmään sitoudutaan allekirjoittamalla sopimus, joka sisältää ryhmän periaatteet ja säännöt, sekä tiedon siitä, että miehen puoliso voi tarvittaessa olla yhteydessä Lyömättömään Linjaan. Ryhmätoimintaan osallistuminen ei ole pakollista, sillä kaikki miehet eivät koe hyötyvänsä vertaistukiryhmästä. Kaikki asiakkaat eivät käy koko Väkivallan katkaisu – ohjelmaa läpi. Jotkut asiakkaat, esimerkiksi päihdepotilaat, ohjataan muiden palveluiden piiriin. (Hautamäki 2012, 20.)

Lyömätön linja Espoossa ry:n palvelut ovat tarkoitettu henkilöille, jotka ovat käyttäneet tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa läheisissä ihmissuhteissaan. Suuri osa Lyömättömän Linjan asiakkaista aloittaa asiakassuhteensa ottamalla itse yhteyttä puhelimitse. Monet asiakkaat eivät ole käyttäneet fyysistä väkivaltaa, mutta pelkäävät omaa käytöstään läheisiään tai perhettään kohtaan. Usein kannustus lähteä hakemaan apua omaan käytökseen lähtee kuitenkin läheisen pyynnöstä. Palvelu käynnistyy yksilötapaamisilla, joiden jälkeen asiakkaalla on mahdollisuus osallistua vertaistukiryhmään. Yksilötapaaminen kestää kerrallaan noin tunnin ja tapaamisia jatketaan niin kauan kun asiakkaan mielestä se on tarpeellista. Lyömättömän Linjan palveluihin kuuluu myös puhelimitse tapahtuva palveluohjaus puolisolille. Palveluohjauksessa kartoitetaan puolison ja mahdollisesti lasten tarvitsema apu ja etsitään heidän tarvitsema apu palvelujärjestelmästä sekä kerrotaan väkivallan katkaisu -ohjelmasta ja Lyömättömän linjan toiminnasta. Lyömätön Linja on ottanut asiakkaakseen myös väkivallan uhreja. (Hautamäki 2012, 19 – 20, Lyömätön Linja Espoossa 2013.)

Väkivallan katkaisu -ohjelman tavoitteena on toteuttaa toimintaansa niin, ettei se vaaranna naisen tai läheisten turvallisuutta. Ohjelmassa pyritään voimavarakeskeisesti auttamaan miehiä ottamaan vastuun teoistaan ja

käytöksestään. Tavoitteena on antaa miehille vaihtoehtoisia toimintamalleja toimia puolisona ja isänä sekä oppia kunnioittamaan itseään ja läheisiään. Toiminta on moniammatillista ja se pyrkii auttamaan koko perhettä. (Hautamäki 2012, 21.)

Asiakas kohdataan aina yksilönä ja oman tarinansa asiantuntijana. Yhteistyön edetessä pyritään tuomaan eri näkökulmia väkivallan muodoista ja annetaan miehelle tilaa kehittää omaa tarinaansa. Keskustelun aiheet eivät rajaudu vain väkivaltaan vaan miehet saavat puhua heille tärkeistä asioista ja elämäntilanteestaan. Avun saannin jälkeinen muutos näkyy miehen elämässä usein monilla osa-alueilla esimerkiksi perhe-elämässä ja arjen askareissa. Näistä muutoksista hyötyy miehen lisäksi usein koko lähipiiri. (Hautamäki 2012, 21.)

5 TUTKIMUSPROSESSIN KUVAUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni aiheeksi muotoutui lähisuhdeväkivallan uhriksi joutuneiden naisten kokemukset tarvitsemastaan avusta. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata naisten omaa kokemusta väkivallasta ja sen aiheuttamista seurauksista. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaista tukea naiset ovat saaneet selviytymisprosessissaan ja minkälaista apua he olisivat kaivanneet.

Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä yhteiskunnallista ymmärrystä parisuhdeväkivallan vaikutuksista ja sen yleisyydestä. Tavoitteena oli myös kehittää parisuhdeväkivallan uhrien kanssa tehtävää työtä. Tutkimuksessa halusin antaa parisuhdeväkivallan uhriksi joutuneille naisille mahdollisuuden päästä kehittämään työtä ja saada mahdollisuuden jakaa oman tarinansa kanssani. Kohler Riessmanin (2008) mukaan, haastateltava käy läpi omaa tarinaansa haastattelutilanteessa ja tämä voi lisätä parisuhdeväkivallan uhrin ymmärrystä kokemastaan.

5.2 Aineiston keruu

Haastattelin opinnäytetyötäni varten neljää Espoon Lyömättömän Linjan naisasiakasta, jotka olivat kokeneet parisuhteessaan väkivaltaa. Haastattelut toteutettiin 11.11.2013-22.11.2013 Lyömättömän Linjan tiloissa. Tutkittavaan ryhmään valitsin yhdessä Lyömättömän Linjan työntekijöiden kanssa sellaisia asiakkaita, jotka olivat olleet mukana työskentelyssä niin pitkään, että olivat valmiita puhumaan omista kokemuksistaan ja analysoimaan muutoksia itsessään.

Kutsuin haastateltavat henkilökohtaisesti haastatteluihin asiakastapaamisen aikana. Toimitin haastateltaville haastattelukysymykset (liite 1) ja vaitiolositoumuksen (liite 2) etukäteen, jotta heillä oli mahdollisuus tutustua

kysymyksiin ja mahdollisesti vielä kieltäytyä haastattelusta. Kaikki haastatteluun kutsutut halusivat osallistua haastatteluun. Haastattelut toteutettiin Lyömättömän Linjan tiloissa ja jokainen haastattelu kesti noin tunnin. Haastatteluja varten olin varannut kaksi tuntia aikaa, jotta haastatteluja ei tarvitse lopettaa kesken. Kerroin haastateltaville ennen haastattelua että nauhoitan haastattelut, jotta aineisto on helpompi analysoida. Haastattelujen aikana tein muistiinpanoja sekä lisäkysymyksiä, jotta sain mahdollisimman kattavan kuvan koko haastattelutilanteesta. Lisäkysymykset olivat riippuvaisia siitä, mitä haastateltava kertoi tai jätti kertomatta. Kysyin haastateltavilta muun muassa kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta ja lasten saamasta avusta. Uskon, että haastateltavat saivat luontevasti ja vapaasti kertoa omista kokemuksistaan ja halusivat omien mahdollisuuksiensa mukaan olla mukana väkivaltatyön kehittämisessä.

5.3 Tutkimusaineisto

Haastattelemi naiset olivat kaikki Lyömättömän Linjan asiakkaita. Naiset olivat iältään 30–55-vuotiaita. Kolmella haastateltavalla oli ulkomaalainen puoliso. Kaksi haastateltavaa oli eronnut väkivaltaisesta puolisoista, ja kaksi oli parisuhteessa. Kolmella haastateltavalla oli myös lapsi tai lapsia. Haastattelemi naiset olivat kaikki työssäkäyviä tai hoitovapaalla. Naiset olivat kokeneet parisuhteessaan sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta näkyi kuitenkin yleisempänä muotona haastatteluissa. Väkivalta parisuhteessa oli kestänyt vuodesta jopa seitsemään vuoteen. Kaikkien naisten nykyiset tai entiset puolisot olivat tällä hetkellä tai olivat olleet Lyömättömän Linjan asiakkaina. Haastateltavat olivat ottaneet itse yhteyttä Lyömättömään Linjaan tai he olivat tulleet asiakkaaksi Lyömättömän Linjan palveluohjauksen kautta. Kaksi naisista oli hakenut apua myös turvakodista ja yksi haastateltava oli hakenut apua psykiatrilta, psykologilta ja työterveydenhuollosta. Osa haastateltavista oli hakenut apua myös neuvolasta ja kirkon perheasiainkeskuksesta. Näistä apua väkivaltatilanteisiin ei kuitenkaan saatu.

5.4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni olivat, minkälaista parisuhdeväkivaltaa naiset ovat kokeneet ja minkälaista tukea parisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa ja miten parisuhdeväkivallan uhrien kanssa tehtävää työtä voidaan edelleen kehittää.

5.5 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Haastattelun tarkoituksena on edetä valittujen teemojen mukaisesti eikä se sisällä tarkkoja, yksityiskohtaisia kysymyksiä. Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan haastateltavan tulkinnat ja antamaan haastateltavalle mahdollisuus vapaaseen puheeseen. Haastattelun teemat ovat tarkoin suunniteltuja aikaisempien tutkimusten ja aihepiirin pohjalta ja ne ovat kaikille haastateltaville samat. Teemat voidaan kuitenkin käydä haastatteluissa läpi eri järjestyksessä ja kaikki haastateltavat eivät välttämättä puhu yhtä laajasti kaikista teemoista. Tutkijalla on hyvä olla apunaan tukisanoja ja apukysymyksiä, mutta teemahaastattelun tulisi olla keskustelunomainen tilanne. Teemahaastattelu vaatii tutkijalta paneutumista haastateltavaan aiheeseen ja haastateltavien tuntemiseen. Haastateltavaksi tulisi valita sellaisia henkilöitä, joilta tutkija saa eniten aineistoa tutkittavaa ilmiötä varten. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Tämän tutkimuksen haastattelurunko sisälsi neljä teemaa, lähisuhdeväkivallan muodot ja kesto. Tässä selvitin haastateltavieni, parisuhteen ja perheen tilanteen sekä minkälaista väkivaltaa haastateltava on kokenut, kenen toimesta ja kuinka kauan väkivaltaa on kestänyt. Toinen teema oli parisuhdeväkivallan vaikutukset ja seuraukset uhriin. Kolmas teema käsitteli uhrin tavoitteita hakiessaan apua ja avun muotoja. Haastattelun neljäs teema oli uhrin omat kokemukset saamastaan avusta ja avun saannin merkitykset itselle sekä miten väkivallanuhrien kanssa tehtävää työtä voitaisiin edelleen kehittää. Näiden lisäksi selvitin haastateltavien

taustatiedot, jotta lukija saa kokonaiskuvan naisen elämästä ja tutkimusaineistosta.

Haastattelut etenivät teemojen mukaisesti. Haastateltavat kertoivat avoimesti ja monipuolisesti kokemuksistaan ja saamastaan avusta ja sen vaikutuksista. Haastattelut etenivät haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä ja esitin täsmentäviä kysymyksiä tarpeen mukaan.

Valitsin haastateltavat yhdessä Lyömättömän Linjan väkivaltatyöntekijöiden kanssa. Valintakriteerinä oli että väkivallan uhri on ollut Lyömättömän Linjan asiakkaana jo pidemmän aikaa ja valmis puhumaan vaikeista kokemuksistaan, ymmärtämään parisuhdeväkivallan vaikutukset itseensä sekä kuvailemaan saamaansa apua ja sen vaikutuksia. Olin perehtynyt lähisuhdeväkivaltatyöhön ollessani työharjoittelussa Espoon Lyömättömässä Linjassa 17 viikkoa sekä perehtymällä aiheen kirjallisuuteen sekä aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta.

5.6 Aineiston analyysi

Teemahaastattelun analysoimisessa teemoittelu on luonteva tapa edetä aineiston analysoimisessa. Aineistosta pyritään tällöin löytämään yhdistäviä tai erottavia seikkoja. Teemahaastattelussa esiintyvät teemat esiintyvät usein kaikissa haastatteluista, mutta aineistosta voi löytyä myös uusia teemoja. Koodaus ja kvantifointi ovat hyviä tapoja teemojen muodostamisessa. Taulukoinnin avulla voidaan esimerkiksi havainnoida, mitkä asiat nousivat keskeisinä haastatteluista. Seuraavaksi näille asioille mietitään yhteinen teema. Kun aineisto on jäsennelty teemojen mukaan, voidaan haastatteluista poimia ne kohdat, joissa puhutaan kyseisestä teemasta. Nykyään järjestely onnistuu tekstinkäsittelyohjelman avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimusraportissa on yleistä esittää suoria lainauksia teemojen käsittelyn yhteydessä. Tämän tarkoituksena on havainnoillistaa tekstiä ja todistaa, että tutkijalla on ollut aineisto käytössään, johon hänen analyysinsä pohjautuu. Näin lukijalle selkiytyy, miten valitut teemat on tutkimusraporttiin valikoitu. Suoria

lainauksia tulee käyttää harkiten ja miettiä niiden tarpeellisuutta. Tutkimusraportin ei tule olla suuri kokoelma suoria lainauksia, vaan tutkijan kommentit ja tulkinnat sekä kytkennät teoriaan ovat tärkeitä. Suorat lainaukset ovat kuitenkin usein hyödyllisiä tutkijan kuvatessa ilmiötä tai tutkittavien kokemuksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sain aineistoni kerronnallisista teemahaastatteluista. Koska käytin jo haastatteluissa apunani teemoittelua, lähdin myös analysoimaan aineistoani teemojen mukaisesti. Nauhoitin haastattelut jonka jälkeen litteroin ne. Litteroitua tekstiä tuli 94 sivua. Litteroidun tekstin järjestin haastattelun teemojen ja haastatteluista nousseiden teemojen mukaan. Haastatteluista nousi 4 teemaa esille, palveluiden vaikea saatavuus ja palveluohjauksen tärkeys, koko perheen saattaminen avun piiriin ja vertaistuen tarve sekä tuen tarve arjen pyörittämisessä kriisihetkellä. Keräsin haastatteluista tekstinkäsittelyohjelman avulla suoria lainauksia, jotka koskivat näitä teemoja.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Haastattelemiini neljä naista olivat iältään 30-55-vuotiaita. Kolmella haastateltavista oli lapsi tai lapsia. Kaikki haastateltavat olivat olleet sekä fyysisen että henkisen väkivallan uhreja, yksi haastateltavista kertoi kokeneensa seksuaalista väkivaltaa parisuhteessaan ja yksi kertoi kokemastaan taloudellisesta väkivallasta. Kaksi naisista on edelleen parisuhteessa väkivaltaa käyttäneen miehen kanssa, toiset kaksi ovat eronneet puolisoistaan. Kaksi naista on tullut Lyömättömän Linjan asiakkaaksi palveluohjauksen kautta ja toiset kaksi ovat ottaneet yhteyttä itse. Asiakkuudet ovat kestäneet puolesta vuodesta 1,5 vuoteen. Kolmella haastateltavalla on tai oli ulkomaalainen puoliso.

Fyysinen väkivalta, jota haastateltavani olivat kokeneet, oli ollut fyysisistä estämistä, tavaroiden rikkomista, kuristamista, sylkemistä kasvoille, lyömistä, alasti rappukäytävään heittämistä ja potkimista. Henkinen väkivalta oli ollut sairaalloista mustasukkaisuutta, sosiaalisten suhteiden kieltämistä, haukkumista, nimittelyä, hulluksi väittämistä. Seksuaalinen väkivalta oli ollut sänkyyn painostamista erotilanteessa sekä seksuaalisen viehättävyyden arvostelua ja vertailua. Taloudellinen väkivalta oli haastateltavan mukaan ollut hänen taloudellisen ahdinkonsa hyväksi käyttämistä ja sillä kiristämistä.

Esittelen haastateltavani case-muodossa, jotta lukija saa kokonaiskuvan naisen tilanteesta, väkivallan aiheuttamista seurauksista, avun saannista ja avun merkityksestä selviytymisessä. Case-osiossa käsittelen haastattelurungon teemoja, parisuhdeväkivallan muotoja, parisuhdeväkivallan vaikutuksia uhriin sekä avun saantia ja sen hyötyjä selviytymisessä. Olen muuttanut case-osioissa naisten perustietoja, jotta naiset eivät ole tunnistettavissa niistä. Lainaukset ovat suoria lainauksia haastatteluista, mutta olen jättänyt huokaukset ja täytesanat pois, jotta tekstiä on helpompi lukea. Tämän jälkeen esitän tutkimustulokseni haastatteluista nousseiden teemojen mukaisesti ja pyrin kommentoimaan ja tulkitsemaan tuloksia.

6.1 Kaisan kokemukset

Kaisa on 50-vuotias työssä käyvä nainen, kolmen lapsen äiti. Kaksi lapsista on jo aikuisia ja ovat muuttaneet pois kotoa. Kaisan luona asuu 10-vuotias lapsi. Kaisaan on otettu yhteyttä Lyömättömältä Linjalta 5 kuukautta sitten, vähän sen jälkeen kun Kaisan entinen puoliso oli aloittanut käymään Lyömättömällä Linjalla. Kaisa on ollut 2,5 vuotta väkivaltaisessa suhteessa, jonka lopetti miehen väkivaltaisuuksien vuoksi. Kaisa oli kokenut suhteessaan väkivaltaa kahden vuoden ajan. Väkivalta oli alkanut pikkuhiljaa, välillä parisuhde oli ollut ihanaa ja välillä mies oli ollut kuin toinen henkilö. Aluksi väkivalta oli ollut henkistä, mies oli loukannut Kaisan kunniaa, haukkunut häntä huoraksi ja lehmäksi, kontrolloinut Kaisan käytöstä ja suuttunut jos Kaisa ei alistanut miehen tahtoon. Kaisa alkoi kontrolloimaan omaa käytöstään niin, ettei mies suuttuisi.

Ei niit pysty järjellisesti selittää eikä mitenkään ennakoimaan. Et varsinki sillonku oli se hyvä olo ni se tilanne saatto muuttuu ihan yks kaks. Sit oli itellä sellanen jännittyny olo ja sitä ei enää ollu enää oma itsensä, et mä unohdin itteni. Et ainaku me liikuttii jossain ni mä olin koko ajan varpaillani ettei tuu mitää. Et se käänty aina niin et minä olin syypää, et monet ihmiset käänty mua vastaan et mä olin se kamala. Se hulluhan olin vaan minä. Et ensin mä pystyin olee aluks rauhallinen ja ihmettelin, mut sit mä lähin hanakasti puolustaa itseäni mut se oli virhe et mä yritin puolustaa, et eri mielipiteestä aina rangaistiin.(Kaisa)

Vähitellen myös fyysinen väkivalta alkoi tulla kuvioihin. Mies uhkaili, kuristi, löi, piti väkisin sängyssä tai heitti rappukäytävään alasti, jos Kaisa ei ollut käyttäytynyt kuten mies olisi toivonut.

Ja nukkumaan mennessä jos sano väärän sanan mistä hän ei halunnu puhua ni yks kaks hän nousee ja huutaa et jumalauta eks sä osaa olla hiljaa. Et sit saatto raahaa tukasta ilman vaatteita rappuun. Et jos hänelle oli joku hankala puheenaihe ni hän kysy et haluut varmaan lentää tost parvekkeelt alas. Sit hän tuli ja kysy et eks sä pelkää mua, hän tuli siihen ja nauro ja kysy et eks sä pelkää mua, mä oon iso mies ja sä et pelkää. Kylhän mä pelkäsin.(Kaisa)

Kun mies oli lyönyt Kaisaa saunassa olut tölkillä, Kaisa oli päättänyt, että nyt riittää. Muutaman viikon päästä erosta mies oli tullut Kaisan asunnolle hakemaan tavaroitaan ja painostanut Kaisaa seksuaaliseen kanssakäymiseen, kun Kaisa ei

ollut suostunut, oli mies heittänyt Kaisan lattialle, lyönyt ja potkinut, kuristanut. Kaisa oli päässyt pakenemaan parvekkeelle jonne mies oli tullut perässä ja repinyt Kaisaa silmästä ja suusta. Kun ote oli irronnut, oli Kaisa onnistunut huutamaan apua.

Hän otti mua toisella kädellä silmästä ja toisella suusta ja repi ja huusi. Mä en pystynyt puhumaan, mä tajusin että oo vaan paikallaan ja hiljaa. Sit kun hän hellitti otettaan ni mä huusin apua. Mä sain mun äänen sit hän nousi ja sano et kukaan ei hänelle käänttä selkäänsä ja nyt sä tuut näkee kuinka paha ja julma hän voi olla.(Kaisa)

Kaisalla alkoi mennä töissä huonosti ja itsetunto oli nollassa. Kaisa alkoi sulkeutumaan, vetäytymään sosiaalisista suhteistaan, ystäväistä ja sukulaisista. Uudet ihmiskontaktit ovat epäilyttäviä. Tarve käsitellä tapahtumia on suuri, siksi Lyömättömän Linjan apu on ollut tärkeä osa selviytymisprosessia.

Se suru ja se paha olo on tuolla mukana, se vaan kulkee mut varmaan joku päivä sen saa takas sen naurun ja joku päivä mul on oikeus olla se kuka mä oon.(Kaisa)

Kun Lyömättömältä Linjalta soitettiin viisi kuukautta sitten, Kaisa tunsi olonsa helpottuneeksi, vihdoinkin joku kysyi mitä hänelle kuuluu ja mitä hän tarvitsee. Ensimmäinen tarve oli turvallisuudentunne ja että joku ymmärtäisi Kaisaa ja hänen kokemuksiaan. Kaikki oli yhtä myllerrystä, häpeää. Kaisa oli niin uupunut ja peloissaan, ettei hän osannut hakea apua. Kaisalla oli myös vielä suuri huoli entisestä kumppanistaan.

Se on häpeällistä. Et mä oon tällänen nainen et mua saa kohdella näin. Et pääsis siitä pahasta olosta ja et parantakaa toista sairasta kumppani. Et sul on kuitenkin se huoli ja suru siitä toisesta. Ja et mä itsekin tarvitsen apua, että kyllä sitä on itsekin mennyt rikki.(Kaisa)

Vuonna 2005 Kaisa kävi lapsensa kanssa turvakodissa päästäkseen pakoon entistä väkivaltaista puolisoaan. Kaisan kertoman mukaan kokemukset turvakodista olivat tuolloin huonot eikä Kaisa saanut kaipaamaansa apua. Lyömättömältä Linjalta Kaisa on saanut henkistä apua selviytymisprosessiinsa, voimaa ja rohkeutta irrottautua väkivaltaisesta suhteesta. Lyömätön Linja on tarjonnut Kaisalle myös tukea rikosilmoituksen tekemiseen sekä tulevaan

oikeudenkäyntiin. Kaisa on saanut hyväksynnän omille teoilleen sekä ymmärryksen ja hyväksynnän omille tunteilleen.

Et siit edellisest suhteest mä lähdin turvakotiin lapsen kanssa vuonna 2005. Mut en mä kokenu saavani naisena mitään apua. Mä meinasin oksentaa siellä kun meidät kutsuttiin yhteen neuvotteluun ja kaikki usko sitä miestä. Et naiselle vaan sanottiin et koita nyt jaksaa ja älä ota sitä noin. (Kaisa)

Kaisa olisi kaivannut enemmän tukea puolisolleen. Kaisa näkee yhteiskunnallisena väärytenä sen, että naiset joutuvat lähtemään turvakoteihin, hoitamaan lapset vieraassa ympäristössä, käymään töissä turvakodista käsin. Vastaavasti miehet voivat jatkaa normaalia elämää kotona. Kaisa koki tarvinneensa enemmän tukea arkipäivään ja että olisi joku taho, joka kertoisi mitä pitää tehdä, kun shokkihetkellä sitä ei jaksaa itse selvittää.

Et me yritettiin huolehtia lapsista mut me oltiin ihan rikki. Ei täällä yhteiskunnassa saa mitään turvaa siihen shokkihetkeen, et naiset tarvis sellasen joka kertois mitä pitää tehdä. Sitä oon niin väsynyt että ei jaksaa tehdä vaikka olis mitä tietoa mitä vois tehdä. Ja sit se pelko siitä miehen raivosta ni ei siinä pysty tehdä mitään. (Kaisa)

Kaisa kertoo, että Lyömätön Linja on auttanut häntä pääsemään eroon siitä kuvasta, minkä entinen puoliso on Kaisasta luonut. Kaisa kokee, että hänen minäkuvansa on eheytetty ja korjattu.

6.2 Mirjan matka

Mirja on noin 30-vuotias eronnut, 3-vuotiaan lapsen äiti. Ammatiltaan hän on asiakaspalvelija, mutta on tällä hetkellä hoitovapaalla. Mirja on tavannut Lyömättömän Linjan työntekijän ollessaan turvakodissa vuonna 2012. Mirja on ollut Lyömättömän Linjan asiakkaana nyt puoli vuotta. Mirja on ollut parisuhteessa entisen puolisonsa kanssa 12 vuotta, joista viimeiset seitsemän vuotta ovat olleet väkivaltaisia. Väkivalta on alkanut henkisenä väkivaltana, joka oli ollut sairaalloista mustasukkaisuutta, kontrollointia, elämän rajoittamista, sukulaisista ja ystävistä luopumista. Fyysinen väkivalta kesti noin viisi vuotta, se

oli läimimistä, läpsimistä, tukistamista, asunnosta poistumisen estämistä, sylkemistä kasvoille ja kylmään suihkuun viemistä. Fyysisestä väkivallasta oli tullut Mirjalle mustelmia käsivarsiin ja kasvoihin. Entinen puoliso oli väittänyt Mirjaa itsekkääksi, sanonut Mirjan olevan täysi nolla, ruma ja tyhmä, ettei kukaan huolisi häntä ja että kaikki olisivat jo pettäneet häntä. Mirjan elämä oli kotiäitinä hyvin rajoittunutta. Mies sanoi, ettei kukaan halua olla Mirjan kanssa, mutta jos Mirja lähti jonnekin, mies syyllisti häntä.

Mirja kertoo olleensa monta vuotta ahdistunut huomaamattaan. Henkinen väkivalta oli ollut vaikea rajata, mutta kun fyysinen väkivalta oli alkanut, Mirja oli ymmärtänyt, ettei se ole oikein. Koska entinen puoliso oli syyllistänyt Mirjaa kaikesta, oli hän alkanut uskoa itsekin olevansa syyllinen ja osaamaton. Ulospäin Mirja ei näyttänyt ongelmia. Hän kuvaa itseään super-naiseksi joka hoiti kodin, lapsen ja itsensä fyysisesti muttei henkisesti.

Tottakai se jotain pääs nakertaa mun itsetunnosta mut silti oli se usko itseeni enkä masentunu. En tiedä milläkeinoin mutta pidin itseni koossa. Lapsi on ollut sellanen pelastava enkeli, itseni takia mä en ois vieläkään lähteny. Sen takii mä lähin hakee sitä apua.(Mirja)

Apua hakiessaan Mirjan tavoitteena oli lopettaa entisen puolisonsa väkivaltainen käytös. Mirja ei halunnut lapsensa näkevän enää koskaan väkivaltaa ja lähti hakemaan apua. Mirjan tavoitteena oli päästä turvaan, tehdä turvasuunnitelma ja harkita eroa. Mirja oli soittanut numerotiedusteluun ja pyytänyt auttavan puhelimen numeroa. Hän oli soittanut myös ystävälleen, joka oli käskenyt Mirjaa soittamaan neuvolaan. Mirja oli kokenut avun saannin kriisitilanteessa vaikeaksi. Hän oli kohdannut apua hakiessaan sosiaalialanpalveluille tuttua luukutusta

Avun saannin jälkeen Mirja alkoi kertoa tilanteestaan ystävilleen ja perheelleen sekä esimiehelleen. Mirja soitti naistenlinjaan, jossa hänen käskettiin tehdä turvasuunnitelma. Tämän jälkeen Mirja lähti lapsensa kanssa turvakotiin. Turvakodista Mirja sai konkreettista apua siihen, mitä hänen pitäisi tehdä. Turvakodissa ei tarvinnut huolehtia ruoanlaitosta ja Mirja koki olevansa fyysisesti turvassa. Konkreettisella avulla Mirja tarkoitti esimerkiksi turvakodin työntekijöiden apua ja tukea asioida lastenvalvojan kanssa. Työntekijä näppäili

numeron lastenvalvojalle ja Mirja sai kertoa tilanteensa. Turvakodista Mirja sai apua myös avioeron vireillepanoon sekä sai käyttää turvakodin tietokoneita asunnon etsimiseen. Turvakodin vertaistukiryhmässä Mirja pystyi peilaamaan omia ajatuksiaan ja tilannettaan muiden samassa tilanteessa olevien naisten kanssa. Hänestä oli tärkeää huomata, ettei ole yksin tässä tilanteessa ja sai hyväksyntää omille teoilleen ja tunteilleen. Mirjalla oli ystävät ja työnantaja tukena pahimmassa kriisitilanteessa ja muutossa. Työnantaja antoi hänelle neljä kuukautta sairauslomaa ja käynnit työterveyslääkärille, -psykologille ja psykiatrille. Näissä palveluissa Mirja on saanut käydä läpi koko elämänsä ja sen käännekohtia.

Lyömättömän Linjan palvelua hän pitää kuitenkin arvokkaana, sillä Lyömättömän Linjan työntekijöillä on kokemusta lähisuhdeväkivallasta, sen tekijöistä ja uhreista. Lyömättömällä Linjalla Mirja on saanut käydä läpi kokemaansa väkivaltaa ja sen vaikutuksia itsessään. Tärkeänä Mirja pitää palvelun sitouttamattomuutta. Pienen lapsen äitinä rahkeet eivät riitä sitouttavaan psykoterapiapalveluun, mutta Lyömättömällä Linjalla hän voi käydä kerran kuukaudessa purkamassa ajatuksiaan. Lyömätön Linja on järjestänyt myös paritapaamisia Mirjan ja hänen entisen puolisonsa kanssa, niin että molempien työntekijät ovat olleet mukana. Mies ei ole suostunut kahdestaan puhumaan naisen kanssa edes puhelimesta, joten he tarvitsivat molemmille turvallisen ympäristön keskustella esimerkiksi huoltajuuteen liittyvistä asioista.

Mirja kertoi haastattelussa kaivanneensa enemmän konkreettista apua arkipäivän askareissa sekä helpompaa avun saantia. Apua saa, jos sitä osaa ja jaksaa hakea. Oman jaksamisen avun saannin suhteen hän näkee vahvuutenaan selviytyessään, mutta uskoo että naiset jotka ovat rikki ja masentuneita, eivät välttämättä saa apua.

Sen verran vahva olin et raivasin tieni ja avoimesti kerroin mun tilanteesta ni sit tulee niit ajatuksii et sä voisit hakee apua tuolta ja tuolta. Mut jos sä et itse jaksaa niin kuka sua sitte auttaa.(Mirja)

Et sinänsä siihen vaan tarvis jonkun ihmisen joka kyselis että miten menee ja voiks mä auttaa jotenkin. Kylhän niinku tietoo saa jos tietoo

hakee mut en mäkkää ollu yhtää hakenu mitää. Mut kyl nyt kun kattoo ni neuvolan seinillä on naisten linjan ilmoituksia.(Mirja)

Avun saannin jälkeen Mirja kertoo löytäneensä kadottamansa identiteettinsä sekä mielenrauhan. Hän saa tehdä asioita, jotka ennen olivat kiellettyjä, tavata ystäviä ja sukulaisia, harrastaa ja lukea kirjoja. Mirja on oppinut tuntemaan itsensä ja tietämään omat rajansa. Suhteesta lähdettyään usko ihmisiin oli mennyt, nyt Mirja kertoo uskaltavansa luottaa ihmisiin. Häpeän ja syyllisyyden tunne on kadonnut ja usko siihen ettei väkivalta ollut hänen vikansa on löytynyt.

Jos miettii sitä millanen oli kun lähin hakee apua ni mä olin niinku hartiat niinku sillee ylhäällä ja pää alhaalla niin nytte on sit semmonen selkäsuorassa ja hartiat takana on niinku Minä. Mut sillonku lähti hakee sitä apua ni oli itsetunto ihan maassa, vaikka oli vahva itsetunto niin oli sellanen maahan poljettu olo. Mut sit vähän ajan päästä se kasvava voima sisällä alkoi tulle niinku ulkoiseen olemukseenki.(Mirja)

Vaikka Mirja on eronnut puolisostaan, hänellä on edelleen huoli puolison hyvinvoinnista. Hän kertoo kaipaavansa yhä apua puolisolleen, joka on lopettanut käynnit Lyömättömässä Linjassa. Mirja kuitenkin ymmärtää, että avun saanti ei ole hänen käsissään. Mirja kaipaisi myös lainopillista apua, mutta oikeusaputoimistosta saatava apu on kallista, joten hän kaipaisi sitä myös matalan kynnyksen palveluihin. Haastattelussa Mirja korostaa vielä palveluohjauksen tärkeyttä, sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisten tulisi saada riittävä koulutus väkivallan uhrien tunnistamiseen ja ohjaamiseen, jotta kaikki apua tarvitsevat saataisiin palvelun piiriin.

Et turvakoti, se on se juttu, sääli et se lakkautettiin Espoossa. Et se oli siihen kriisihetkeen sellanen konkreettinen tuki. Mut sit jos osaa hakeutua tälläseen ni kylhän täälläki ohjataan sitte. Et ihan mihin vaan viranomaisee kun ottaa yhteyttä ni pitäis saada apua. Kuhan vaan saa sen ensimmäisen kontaktin n sit pitäis ohjata.(Mirja)

6.3 Eevan elämää

Eeva on 50-vuotias lapseton parisuhteessa oleva työssä käyvä nainen. Hän on ollut miehensä kanssa Lyömättömän Linjan asiakkaana noin puolitoista vuotta.

Mies on ulkomaalainen. Eeva on tullut Lyömättömän Linjan asiakkaaksi väkivaltilanteen jälkeen jossa mies oli uhkaillut häntä ja Eeva oli tehnyt miehestä rikosilmoituksen. Poliisikuulusteluiden jälkeen Eeva oli käynyt sairaanhoitajalla joka oli ehdottanut naiselle kirkon perheasiainkeskusta terapiamuodoksi. Perheasiainkeskus ei kuitenkaan ottanut pariskuntaa asiakkaakseen koska oli väkivallan uhka. Sieltä Eeva ohjattiin ottamaan yhteyttä Lyömättömään Linjaan.

Eeva on ollut pääasiassa henkisen ja taloudellisen väkivallan uhri. Fyysistä väkivaltaa hän kertoo kokeneensa hyvin vähän. Henkinen väkivalta on ollut alistamista ja sitä on ollut koko suhteen ajan. Eeva kuitenkin pohtii, onko alistamisessa kyse kulttuurieroista ja ymmärtääkö hän miehensä sanat väärin. Taloudellinen väkivalta on ollut Eevan taloudellisen ahdingon hyväksi käyttämistä. Eeva kokee puolisonsa nauttivan naisen avuttomasta tilasta eikä siksi halua auttaa. Fyysinen väkivalta on ollut liikkumisen estämistä, käsistä vetämistä ja edessä seisomista, eli vähemmän kipua aiheuttavasta väkivallasta.

Et mä oisin tarvinnu apua, et se ei oo sit onnistunu et mua niinku kiristettiin sillä mun tilanteella. Sellanen tilanne missä mä oisin tarvinnu jotain, ni mulle tulee sellanen tunne et toinen nauttii siitä et mä tarvisin apua ja toinen ei auta. Et niinkun hankalan tilanteen hyväksi käyttämistä. Et jotenki sellanen vallankäytön väline se toisen avuton tila.(Eeva)

Näiden väkivaltaisten kokemusten jälkeen Eeva kertoo tullessaan suhteessaan varovaiseksi ja miettii tarkkaan mistä asioista miehelleen puhuu. Raha-asioistaan hän ei uskalla puhua enää ollenkaan. Eeva kertoo olleensa "romuna", mutta saaneensa itsensä kasattua alettuaan käymään Lyömättömässä Linjassa. Eeva kertoo kokeneensa, ettei saanut puolisoltaan minkäänlaista empatiaa eikä ymmärrystä ja lopulta masentuneensa. Pahan olonsa hän purki tekemällä yhä enemmän töitä ja olemalla näin poissa kotoa.

Sit mä oon vaan yrittäny ajatella et mun pitää pitää se mun itsekunnioitukseni kuitenkin et mä en haluu jäädä sen toisen määräysvallan alle lopullisesti. Mä valvoin kaikki yöt ja mä koitin selvittää näit asiat ja puhuu niistä mut sit mä huomasin et seinä oli vastassa.(Eeva)

Eevan tavoitteena oli apua hakiessaan lopettaa väkivalta ja ymmärtää puolisonsa käytös. Hän koki tekevänsä puolisonsa mielestä kaiken väärin ja halusi keskustella ja miettiä onko avioliittoa järkeä jatkaa. Eeva oli kertonut tilanteestaan muutamalle ystävälleen. Hänestä kuitenkin tuntui, ettei kukaan usko eikä ymmärrä häntä, sillä mies osasi olla mukava ja käyttäytyi kohteliaasti aina Eevan ystävien ja sukulaisten edessä. Ystävät kuitenkin uskoivat häntä ja kehottivat ottamaan yhteyttä viranomaisiin.

Otin yhteyttä myös auroran sairaalaan, kun mun mies alko sanoo et mä oon hullu kun kuulen ja nään asioita ja aloin mä itekki uskoo siihen. Sillonku mä olin masentunu ni mä ajattelin et mä en osaa tehdä mitään oikein. Masennukseen en ole hakenut apua. Mun mies toivoi et mä menisin johonki terapiaan kun sen mielest mä käyttäydyn väärin kun mä oon kokenu lapsuudessa jotain niin kamalaa. Mut ei sellasii asioit mitä hän väittää oo oikeesti tapahtunu.(Eeva)

Lyömätön Linja on ainoa palvelu, josta Eeva on hakenut apua. Lyömättömällä Linjalla on käyty läpi naisen ajatuksia ja niiden oikeutta. Eeva on ymmärtänyt oikeuden omaan elämään ja ajatuksiin sekä ystäviin ja sosiaalisiin suhteisiin. Mies on yrittänyt kieltää Eevalta kaikki ystävät ja sukulaiset ja Eeva on joutunut pitämään heihin yhteyttä vain sosiaalisen median ja puhelimen avulla työaikana. Eeva kokee tunnin tapaamisajan liian lyhyeksi käydäkseen läpi kokemaansa. Välillä hän pitää yhteyttä työntekijäänsä sähköpostitse, sillä kriisinaikana naisesta tuntui, ettei hän muista enää mitään.

Jossain vaiheessa mä kirjoitin aika paljon, sillonku oli joku kriisi päällä ni mä lähetin työntekijälle sähköpostia. Et sillonku oli paha tilanne ni en mä enää muistanukkaa mitää, et mä en ees muistanu mitä eilen on tapahtunu. Mä aattelin et onks se joku sairaus mut sit mä luin et se on ihan normaali sillonku on stressi päällä. (Eeva)

Eeva on joutunut lähtemään useasti pois kotoaan kun tilanne on käynyt sietämättömäksi. Turvakodin palveluita hän ei ole kuitenkaan koskaan käyttänyt vaan yöpynyt ystävien ja sukulaisten luona. Eeva ei koe kokeneensa sellaista väkivaltaa, että turvakodista olisi ollut hänelle apua. Kysyessäni minkälaista tukea nainen olisi kaivannut selviytymisprosessiinsa, hän ei osaa vastata, sillä ei tiedä minkälaista tukea olisi tarjolla. Ottaessaan yhteyttä poliisiin ja sairaanhoitajaan hän sai kaipaamansa palveluohjauksen. Vertaistukea Eeva on

yrittänyt saada netistä, mutta on törmännyt keskusteluissa erilaisiin solvauksiin. Hän oli kirjautuneena myös Suomen mielenterveysseuran vertaistukikeskusteluun, muttei kokenut saavansa sieltä tarvitsemaansa tukea, sillä keskustelut pyörivät lähinnä lääkityksissä. Keskusteluihin vastannut hoitaja vaihtui myös usein eikä nainen jaksanut joka kerta käydä kokemaansa väkivalta historiaansa läpi. Eeva uskoo että vertaistukiryhmästä voisi olla apua, jotta saisi puhua samoja asioita läpi käyneiden naisten kanssa.

Avun saannin jälkeen Eeva kertoo, ettei enää pyörittele tapahtumia koko ajan mielessään ja tietää tehneensä oikein. Hakeutuessaan Lyömättömän Linjan asiakkaaksi Eevan itsetunto oli romahtanut ja sitä on korjattu asiakastapaamisissa. Eeva on muuttanut omaa käyttäytymistään, jotta tilanne kotona ei pääse sietämättömäksi.

Et mä oon ymmärtäny et mä oon tällanen ja et jos mä oon omast mielest tehny asiat oikein ni se riittää et ei mun tarvii hakee sitä hyäksyntää koko ajan mun mieheltä. Tilanne kotona ei oo enää sietämätön, et silloin mun mies saatto olla kaksi viikkoo puhumatta mulle ja kattomatta mua. Ja silloin saatto olla ihan hirveitä riitoja. Et tällast ei oo ollu enää pitkiin aikoihin. Osa syy saattaa olla se et mun mies suuttuu ihan mittättömistä asioista ihan silmittömästi mut mä en lähe niihin enää mukaan. ET mä en vaadi selitystä niihin tai yritä puolustautuu.(Eeva)

6.4 Tarjan Tarina

Tarja on 50-vuotias 12-vuotiaan lapsen äiti. Hän on naimisissa ulkomaalaisen miehen kanssa. Tarja on ollut Lyömättömän Linjan asiakkaana noin puoli vuotta. Tarja on kokenut sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa nykyisen sekä entisen puolisonsa toimesta. Tarja kertoo eläneensä lapsuutensa väkivaltaisten vanhempiensa kanssa, kunnes hänet adoptoitiin seitsemänvuotiaana. Henkistä väkivaltaa on nykyisessä suhteessa ollut koko suhteen ajan ja se on ollut huutamista, uhkailua ja väheksymistä. Fyysinen väkivalta on ollut lyömistä ja tavaroiden ja kodin hajottamista. Fyysisen väkivaltakohtauksen jälkeen, jonka todistajana myös 12-vuotias lapsi on ollut, Tarjan entinen puoliso on soittanut

poliisit. Tämän välikohtauksen jälkeen poliisi on tehnyt lastensuojeluilmoituksen ja lastensuojelu on tullut perheeseen kotikäynnille. Lastensuojelusta oli Tarjalle suositeltu Lyömättömän Linjan palvelua. Tämän jälkeen mies oli ottanut yhteyttä Lyömättömään Linjaan ja Lyömättömästä Linjasta oli otettu yhteyttä Tarjaan

Hän ei antanu mun esimerkiks siivoo kotona, ja hän sit siivos ja syyllisti mua siitä etten mä tee mitään. (Tarja)

Parisuhdeväkivallan seurauksena Tarjan itsetunto oli romahtanut. Eikä hän enää halunnut mennä töistä kotiin, sillä mies haastoi riitaa kotona. Tarja kertoo tunteidensa laimentuneen ja puolison arvostuksen laskeneen. Tarja on alkanut laiminlyömään asioita, sillä ajatukset ovat pyörineet vain riidoissa ja kaikki energia on tuntunut menevän väkivaltaisten asioiden pyörittelyyn mielessä. Tarjalla oli myös suuri huoli lapsestaan ja hänen hyvin voinnistaan.

Syyllistäminen ja haukkuminen sekä toisen arvostelu. Mikään ei riittänyt. Mä aloin itse miettimään omaa itseäni ja oonko tarpeeksi hyvä. Vähättely johtaa ihmisen pahoinvointiin ja laiminlyö itsensä ja omat tarpeensa. (Tarja)

Tarjalla ei ollut apua hakiessaan selkeitä määrätietoisia tavoitteita, mutta hän tiedosti että apua tarvitaan. Tarja kokee pelastuksena lastensuojelun mukaan tulon, eikä huoli lapsen hyvinvoinnista ole enää niin suuri. Lyömättömän Linjan palvelun hän kokee henkireikänä. Siellä hän pääsee peilaamaan omia tuntemuksiaan ja ajatusmaailmaansa ammattilaisen kanssa.

Henkireikä tulla juttelemaan Lyömättömälle Linjalle, en olis muuten varmaan jaksanut. (Tarja)

Tarja kertoo saaneensa apua ystäviltään ja sukulaisiltaan sekä poliisilta, lastensuojelulta ja Lyömättömältä Linjalta. Lyömättömällä Linjalla hän on keskustellessaan joutunut pohtimaan omaa itseään ja saanut vahvistusta omille ajatuksilleen. Tarja kutsuu palvelua itsetutkiskeluksi. Hän kokee palvelun hyväksi itselleen, sillä hyvällä itsetunnolla on helppo keskustella vaikeistakin asioista. Hän kuitenkin pohtii niitä naisia, joilla itsetunto on heikko, voi olla vaikeampaa purkaa tuntemuksiaan vieraan ammattilaisen kanssa.

Tarja kokee lapsensa jääneen avun ulkopuolelle. Hän kokee että jos lapsi saisi ensin apua, voisi äidillä olla helpompaa. Lapsi on käynyt lastenneuvolassa, mutta saanut apua vain näkemäänsä lähisuhdeväkivaltaan, vaikka lapsella olisi ollut tarve puhua ongelmistaan koulussa. Perhe on kuitenkin päässyt lastensuojelun kautta vertaistukileirille. Leirillä lapsille oli ohjattua toimintaa ja vanhemmille oli tarjolla vertaistukikeskusteluryhmiä. Tarja kokee vertaistuen olevan hyödyllistä, jos siihen osallistuu avoimin mielin.

Perheelle on järjestetty yhteinen tapaaminen Lyömättömän Linjan ammattilaisen sekä lastensuojelun ammattilaisten kanssa. Tämän Tarja kokee hyvänä sillä lastensuojelusta hän kokee saaneensa kokonaisvaltaista apua koko perheelle. Paritapaamisia Tarja ei kuitenkaan pidä välttämättömänä, hänen mielestään on hyvä, että kaikilla osapuolilla on oma paikka, jossa purkaa omia tunteuksiaan.

Avun saannin jälkeen Tarja tuntee saaneensa omaa tilaa sekä fyysisesti että henkisesti. Hänen ei tarvitse enää pyöritellä asioita omassa mielessään kun on turvallinen paikka, jossa on ammattilainen kuuntelemassa hänen ajatuksiaan ja tunteitaan. Tarja on alkanut käydä harrastuksissa ja saanut aikaa itselleen. Hän on saanut myös etäisyyttä vaikeisiin tilanteisiin ja aikaa pohtia omaa elämäänsä. Lyömättömältä Linjalta hän on oppinut myös anteeksipyyttämisen taidon.

6.5 Minkälaista apua väkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevansa?

6.5.1 Avun saannin vaikeus

Haastatteluista nousi esille haastattelussa esiintyneet teemat sekä uusia teemoja. Ensimmäinen haastatteluista noussut teema oli avunsaannin vaikeus. Tämä teema nousi esille jokaisessa haastattelussa ja sitä painotettiin paljon. Kuten Mirjan tarinassa, Mirja yritti hakea apua itselleen ja lapsellen, mutta tuntui että parisuhdeväkivalta ei ollut kenenkään vastuualuetta.

Mä tiesin että asiat on pahasti pielessä ja jotain pitää muuttaa, mutta mä en tiennyt miten. Ajatus lähdöstä oli pelottava. Kasvatin kuorta ympärille, ulospäin kaikki näytti hyvältä, mentiin naimisiin ja saatiin lapsi, se oli kaikki kulissia. Suoritin elämää.(Mirja)

Sit mä soitin numerotiedusteluun ja pyysin auttavanpuhelimien numeroon, en ees kehannu kertoo mistä on kyse. Soitin mun ystävälle joka oli kohdannu lähisuhdeväkivaltaa ja se kerto et neuvolasta oli saanu apua, sit mä soitin neuvolaan ja sielt käskettiin soittaa perheneuvolaan, soitin perheneuvolaan ja ne oli sillee et ei tää oikein meille kuulu. Sit mä sanoin et tää on nyt ainoa kerta kun mä haen apua ja mä en tiedä mistä mä voin sitä saada jos te ette mua auta.(Mirja)

Myös Kaisalla oli ollut vaikeuksia saada ja löytää apua. Sairaanhoitaja oli suositellut Kaisalle ja tämän puolisolleen kirkon perheasiainkeskusta, mutta Kaisan ottaessa yhteyttä perheasiainkeskukseen, sieltä oli kerrottu, etteivät he ota asiakkaaksi jos on parisuhdeväkivallan uhkaa. Kirkon perheasiainkeskuksesta oli osattu ohjata Kaisa puolisoineen ottamaan yhteyttä Lyömättömään Linjaan. Eeva ja Tarja kertoivat haastattelussa, etteivät olisi osanneet tai jaksaneet etsiä apua. Jos Lyömättömältä Linjalta ei olisi otettu naiseen yhteyttä, he olisivat voineet jäädä kokonaan avun ulkopuolelle.

Nykyään helpoin keino löytää itselleen apua, on internet. Naiset kertoivat hakeneensa apua internetistä ja sen keskustelupalstoilta. Avun hakeminen ei kuitenkaan ole helppo prosessi ja avun hakeminen tapahtuu vasta melko myöhään. Väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa jos väkivalta on henkistä. Naiset olivatkin usein lähteneet hakemaan apua vasta kun fyysinen väkivalta oli tullut mukaan kuvioihin. Avun hakeminen voi olla myös pelottavaa ja häpeällistä, kuten Kaisa haastattelussa kuvasi.

Et se uupumus, et en mä osaa tai ymmärrä lähtee hakee apua. Se on häpeällistä. Et mä oon tällänen nainen et mua saa kohdella näin.(Kaisa)

Jotta näihin asioihin voitaisiin puuttua ja parisuhdeväkivallan uhreille suunnattuja palveluita voitaisiin edelleen kehittää, olisi tärkeää että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset osaisivat ohjata apua tarvitsevat naiset palveluiden piiriin. Naiset kokivat olevansa apua hakiessaan yksin ja avuttomia. Kun apua

parisuhdeväkivaltaan lähdetään hakemaan, se voi olla pelottava ja hävettävä kokemus parisuhdeväkivallan uhrille. Ammattilaisten tulisi olla valveutuneita ohjaamaan apua hakeva nainen oikean palvelun piiriin, jotta kaikki apua tarvitsevat saisivat tukea ja selviytyisivät kipeistä kokemuksistaan.

6.5.2 Matalan kynnyksen palvelut

Toinen asia, joka nousi esille haastatteluissa, oli matalan kynnyksen palvelut ja niiden lisääminen ja kehittäminen. Lyömätön Linja sai paljon positiivista palautetta siitä, että palvelu ei ole sidottuna tiettyyn aikaan viikossa. Kuten Kaisa haastattelussa kertoo, perheenäidin on vaikea sovittaa yhteen työ, perhe sekä oma selviytymisprosessi.

Ja hirvee tarve käsitellä näit asioita mikä ärsyttää sit muita, et anna jo olla. Tää lyömätön linja oli ainoo tuki mihin mä pystyn, et kaikki nää muut palvelut ni ei ne käy työssäkävälle äidille. (Kaisa)

Mirja on saanut paljon apua selviytymisprosessissaan, mutta kertoo haastattelussa, että yksinhuoltaja äitinä rahkeet eivät riitä pitkäaikaiseen terapiaan. Mirja pitää tärkeänä myös, että Lyömättömältä Linjalta hän saa ammattitaitoista apua käsitellä kokemaansa parisuhdeväkivaltaa.

Täällä on kokemust niinku asiakkaista joilla on väkivalta tausta. Jos mä en ois käyny tääl viimisen puolenvuoden ajan niin kyl mun ois pitäny jossain käydä täs on niin paljon prosessoitavaa. Mä oon miettiny myös psykoterapiaa mut se ois sit niin sitovaa ettei mul rahkeet riitä sellaseen. Mut tällanen kerran kuukaudessa ni on tosi sopiva. (Mirja)

Eryteisesti omien tunteiden ja ajatusten purkamista ammattilaisen kanssa pidettiin tärkeänä. Lyömätön Linja on tarjonnut naisille hyväksyntää naisen teoille ja ajatuksille. Tämä on auttanut naisia esimerkiksi tekemään rikosilmoituksen puolisostaan, eroamaan väkivaltaisesta parisuhteestaan ja ymmärtämään muutoksia itsessään. Omien väkivaltaisten kokemusten purkaminen ja käsitteleminen auttoivat naisia ymmärtämään tapahtumia. Naiset kokivat

Lyömättömän Linjan palvelun hyvänä, sillä se koettiin turvalliseksi paikaksi puhua mieltä painavista asioista, ja näin naiset kokivat saavansa enemmän tilaa omaan arkielämään, kun asioita ei tarvinnut enää pyöritellä vain omassa mielessä. Naiset saivat myös väkivaltatyönammattilaisilta hyväksyntää omille tunteilleen ja ajatuksilleen, mikä edesauttoi naisia oppimaan omat rajansa. Parisuhdeväkivallasta selviytyminen on usein pitkä prosessi. Lyömätön Linja sai positiivista palautetta myös siitä, että palvelua voidaan jatkaa niin pitkään kun nainen kokee tarpeelliseksi.

Haastatteluista nousi esille naisten voimattomuus apua hakiessaan. Naiset eivät olleet osanneet hakea apua, tai heistä tuntui ettei heidän tilanteensa ole niin vakava, että heillä olisi oikeus saada apua. Avun hakeminen saattoi myös pelottaa, jos väkivaltainen puoliso oli vielä mukana naisen elämässä. Naiset kertoivat halunneensa helposti lähestyttävää matalankynnyksen palvelua. Keskusteluapu, johon ei tarvinnut sitoutua, nähtiin parhaimpana keinona väkivallasta selviytymiseen ja väkivaltaisten kokemusten käsittelyyn. Turvakotia pidettiin hyvänä palveluna alkuun pääsemiseen, sillä sieltä saatiin käytännön apua lastenhoitoon ja lakiasioihin sekä jatkokokontaktien saamiseen.

6.5.3 Vertaistuki

Vertaistuen tarve nousi esille myös melkein kaikissa haastatteluissa. Vertaistukea naiset olisivat kaivanneet selviytymisprosessissaan. Naiset kertoivat, että olisi hyvä jakaa omia kokemuksiaan muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Tieto siitä, ettei ole yksin, auttaa jaksamaan tilanteesta selviytymistä. Naiset kertoivat että vertaistuessa olisi mahdollista myös nähdä positiivisia asioita omassa elämässään ja omassa selviytymisessään. Eeva kertoi haastattelussa hakeneensa vertaistukea internetistä. Suomen mielenterveysseuran vertaistukikeskustelupalsta ei kuitenkaan antanut Eevalle hänen kaipaamaansa tukea.

Vertaistuki ois voinu olla hyvä, et mä oon joskus netissä lukenu niitä, mut netti suoltaa sit kaikennäkösii solvaajii, et joitain sivuja mä käytin, oisko ollu suomen mielenterveysseura et sinne piti ihan kirjautuu. Ja

sit siel oli joku työntekijä joka vastas niihin, mut ne vaihtu ne työntekijät ni en mä aina jaksanu kirjottaa uudestaa sitä historiaa. Jotenki tuntuu et suurin osa porukkaa jota siel oli et oli ollu niin rajuja et se meni sit semmoseks lääkityksest puhumiseks. Kyl mä uskon et siit on apua jos samas tilantees olevat voi jakaa sen tilanteensa. Mut ei kaikille sovi samanlaiset et kaikki on yksilöitä. (Eeva)

Tarja kertoo päässeensä lastensuojelun kautta perheleirille, jossa vertaistukea vanhemmille oli järjestetty. Tarja olisi kuitenkin kaivannut enemmän vertaistukea parisuhdeväkivallasta selviytymiseen.

Vertaistuki ryhmä voisi toimia myös uhreille jos siihen osallistuu avoimin mielin. On hyvä nähdä ettei ole yksin ongelmiansa kanssa ja saada apua omiin ongelmiin. (Tarja)

Mirja oli saanut tietoa vertaistukiryhmästä perheneuvolasta ja osallistunut vertaistukiryhmän toimintaan. Mirja näkee toiminnan hyvänä ja uskoo siitä olleen hyötyä selviytymisessään.

Toisessa vertaisryhmässä oli hyvä verrata ja peilata niitä omia tuntemuksia kun mä olin päässy jo aika pitkälle siin omas prosessissa. Vertairyhmässä oli 2 ohjaajaa se oli suljettu ryhmä ja 10henkilöä, siel oli aina joku teema jota käsiteltiin. (Mirja)

6.5.4 Koko perheen ongelma

Kaikissa haastatteluissa nousi esille koko perheen avun tarve. Vaikka kaksi naisista oli jo eronnut väkivaltaisesta puolisostaan, välittäminen puolison hyvinvoinnista näkyi haastatteluissa. Kolmella haastateltavalla oli myös lapsi tai lapsia, joiden hyvinvoinnista ja kehityksestä äidit olivat huolissaan. Parisuhteessa elävät naiset eivät pitäneet eroa ratkaisuna väkivaltaan. Tärkeämpänä nähtiin puolison sitoutuminen väkivallan katkaisuojelmaan. Eronneet naiset olivat edelleen huolissaan entisen puolisonsa käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista, mutta olivat ymmärtäneet, että he eivät voi puolisonsa käyttäytymistä muuttaa.

Et pääsis siit pahasta olost ja et parantakaa toi sairas kumppani. Et sul on kuitenkin se huoli ja suru siit toisesta. Ja et mä itsekin tarvitsen apua, että kyllä sitä on itsekin mennyt rikki. (Kaisa)

Toivoisin omaa hyvää oloa ja sitä et pojalle hyvää lapsuutta. Vielä toivoisin sitä et eksäkin löytäis hyvän olon omassa itsessään ja sen mielenrauhan mut siihen mä en pysty vaikuttamaan. (Mirja)

Kun lapsi saisi ensin apua niin äidillä olisi helpompaa. (Tarja)

Usein ajatellaan että väkivallasta selviytyminen tarkoittaa väkivaltaisesta parisuhteesta eroamista. Haastatteluissa korostui usein myös koko perheen kokonaisvaltainen tukeminen, jotta perhe voisi jatkaa yhdessä turvallista väkivallatonta yhteiseloa. Naiset olivat kuitenkin ymmärtäneet, että miehen tulee sitoutua palveluun omasta tahdostaan, eikä nainen voi puolisoaan ja hänen käytöstään yksin muuttaa.

6.5.5 Apua arjen askareisiin

Parisuhdeväkivallan uhri voi olla henkisesti aivan loppu. Kodin- ja lastenhoito voi tuntua ylitsepääsemättömän raskaalta. Kriisitilanteessa naiset olisivat kaivanneet konkreettista apua arjen pyörittämiseen. Haastattelemillani naisilla olikin ystäviä ja sukulaisia apuna, mutta ne naiset, joilla ei ole tukiverkosta ovat kriisitilanteessa aivan yksin. Mirja kertoo, että olisi kaivannut tuekseen ihmistä, joka kysyy mitä kuuluu ja kertoo Mirjalle mihin tulisi ottaa yhteyttä ja mitä pitäisi tehdä, kun Mirja ei itse jaksanut ja osannut ottaa selvää.

Mut jos sä et itse jaksa niin kuka sua sitte auttaa. Sit pitäis olla se tuki joltain läheiseltä joka sit auttaa. Vaikka siin oli ystävät ja perhe tukemassa niin ei ne tehny mun puolesta mitään konkreettisia asioita, et ne neuvo mut ite jouduin tekemään. Se ystävä oli konkreettinen apu kun mä muutin ja paljon ystäviä ja perheenjäseniä tuli auttamaan. Mut kuiteski sitä on niin yksin että on pelottavaa lähtee ja jäädä yksin ihan tyhjänpäälle. Et sinänsä siihen vaan tarvis jonkun ihmisen joka kyselis että miten menee ja voiks mä auttaa jotenkin. (Mirja)

Myös Kaisa olisi tarvinnut apua ja tukea arkipäivän askareisiin ja lastenhoitoon.

Ja siel turvakodis mä katoen niit rikkinäisii naisia, et ois pitäny olla ammatillist psykologist apua. Et me yritettiin huolehtia lapsista mut me oltiin ihan rikki. Et kyl nainen tarvis siihen arkipäivään jonkun joka auttais. Et se on aikamoinen voimarutistus näille naisille et pitää 100 asiaa hoitaa mut ei kuitenkaan saa näyttää lapselle, älkää itkekö ja miehet senkun porskuttaa ja naiset joutuu lähtee. (Kaisa)

Eeva kertoo, että parisuhdeväkivalta oli saanut hänet romahtamaan täysin ja masentuneena olisi halunnut vain nukkua. Eeva olikin ehdottanut puolisolleen siivoojan palkkaamista, mutta mies oli haukkunut Eevan vain laiskaksi.

Kotona mä en kyllä enää jaksanukkaa mä oisin vaan nukkunu ja nukkunu ja nukkunu et jos mä kerran viikos kävin suihkussa ni seki oli ponnistus. Kyl mä silloin sanoinki mun miehelle et eiks me voitais ottaa joku siivooja, mut sen mielest mä olin sit laiska.(Eeva)

7 TUTKIMUKSEN LAATU JA EETTISYYS

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat tutkija ja hänen taitonsa, aineiston laatu ja analyysi sekä tutkimustulosten esittäminen (Janhonen & Nikkonen 2003). Juvakan ja Kylmän (2007) mukaan laadullista tutkimusta voidaan arvioida neljän kriteerin avulla. Luotettavuuden kriteerit ovat uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys ja siirrettävyys. Tutkimuksen uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja tutkimustuloksen uskottavuutta ja niiden esittämistä tutkimuksessa. Uskottavuutta lisää myös se, jos tutkittava ilmiö on tutkijalle tuttu.

Tässä tutkimuksessa tutkija on ollut 16 viikkoa työharjoittelussa Espoon Lyömättömällä Linjalla, jossa hän on saanut olla mukana asiakastapaamisissa, paritapaamisissa, vertaistukiryhmissä ja työnohjauksessa. Espoon Lyömätön Linja on kuitenkin alun perin väkivaltaa käyttäneille miehille tarkoitettu palvelu, ja naisia otetaan asiakkaiksi kokeilu mielessä, ei tutkijalla ollut paljon kokemuksia väkivallan uhreista. Tutkimuksen vaikuttavuus on koko tutkimusprosessin läpinäkyvyys, eli tutkimusraportin selkeys. Kylmän ja Juvakan (2007) mukaan tutkimusraportissa tulee olla selkeästi kuvattu tutkimuksen kaikki vaiheet. Tutkimus on reflektiivinen kun tutkija on tietoinen omasta vaikutuksestaan tutkimuksen aikana. Tutkijan vaikutusta voidaan vähentää valmistautumalla hyvin haastattelutilanteeseen ja kiinnittämällä huomiota omaan käytökseen haastattelun aikana. Tutkijan tulee luoda haastattelutilanteen ilmapiiristä neutraali eikä antaa omien ennakkokäsitysten johdatella haastattelua. Tutkimustulosten siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimustuloksia voidaan siirtää samankaltaisiin tilanteisiin. Tämä edellyttää sitä, että tutkimusten ympäristö on samankaltainen. Siirrettävyyttä voidaan lisätä kuvaamalla tarkasti osallistujien tausta ja aineiston keräyksen ympäristö. (Kylmä & Juvakka 2007.)

Tutkimuksen laatua voidaan parantaa panostamalla aineiston keruuseen ja käsittelyyn. (Hirsjärvi & Hurme 2008.) Haastatteluihini pyrin valikoimaan naisia, jotka ovat edenneet prosessissaan jo niin pitkälle, että pystyvät ymmärtämään itsessään tapahtuneita muutoksia, sekä puhumaan niistä. Käytän valinnassa hyödykseni myös Lyömättömän linjan väkivaltatyönasiantuntijoita, jotta saan

mahdollisimman monipuolisen materiaalin käyttöni. Haastatteluiden jälkeen pyrin litteroimaan ja käymään aineistot läpi mahdollisimman pian.

Toteutin haastatteluni Lyömättömän linjan arvojen mukaisesti arvostavasti, luottamuksellisesti ja turvallisesti. Näihin seikkoihin kiinnitin huomiota valitessani haastateltavia, haastatteluiden aikana ja niiden jälkeen. Haastattelut perustuivat avoimeen vuorovaikutukseen ja toimivat minulle oppimiskokemuksena ja haastateltavilleni keskustelun mahdollisuutena. (Työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintaohjelma 2008.)

Tutkimukseni sisälsi paljon eettisiä ongelmia jotka jouduin ottamaan huomioon tutkimusta tehdessäni. Valitsin tutkimusjoukon yhdessä Lyömättömän Linjan väkivaltatyöntekijöiden kanssa. Kutsuin haastateltavat henkilökohtaisesti haastatteluihin ja kerroin heille ennen haastattelua mitä haastattelutilanteessa tapahtuu, miksi haastattelu tehdään ja mihin sitä käytetään. Kerroin myös nauhoittavani haastattelut, jotta minun on helpompi analysoida ne. Kerroin haastateltavilleni että heidän yksityisyydensuoja säilytetään eivätkä he ole tunnistettavissa valmiissa tutkimusraportissani. Haastateltavillani oli mahdollisuus missä tahansa haastattelun vaiheessa lopettaa haastattelu tai kieltäytyä vastaamasta haastattelukysymyksiin. Näin ei kuitenkaan käynyt kenenkään kohdalla. Haastattelukysymykset olivat tarkasti mietittyjä, enkä yrittänyt johdatella haastateltavia haastattelun aikana. Toimitin haastateltavilleni etukäteen sähköpostitse haastattelurungon (Liite 1) sekä vaitiolositoumuksen (liite 2). Tähän sähköpostiin liitin myös oman puhelinnumeroni sekä sähköpostiosoitteeni mahdollisia lisäkysymyksiä tai haastattelun peruuttamista varten. Koska tutkimusaiheeni oli arka, minulle oli tärkeää että haastateltavani tuntevat olonsa turvalliseksi ennen haastattelua, sen aikana ja haastattelun jälkeen. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka (2009) Määrittelevät tutkimuksen araksi, jos se voi aiheuttaa tutkittavassa henkilössä levottomuutta tai emotionaalista kärsimystä.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaista parisuhdeväkivaltaa naiset ovat kohdanneet nykyisessä tai entisessä parisuhteessaan. Tarkoituksena oli selvittää naisten kokemuksia saamastaan tuesta, yrittäessään selviytyä väkivallan aiheuttamista seurauksista. Pyrin myös kuvaamaan erilaisia väkivaltatyön kehittämideoita naisten kertomusten pohjalta. Tässä yhteenvedossa kuvaan naisten kertomuksia haastatteluteemojeni pohjalta ja vertaan saamiani tutkimustuloksia aikaisemmin aiheesta tehtyihin tuloksiin.

Henkinen väkivalta näkyi haastatteluissa yleisimpänä väkivallan muotona. Tämä näkyi yleisimpänä väkivallan muotona myös Ensi- ja turvakotien liiton yhteenvedosta (2014) jossa tutkittiin turvakodin asiakkaiden avun hakemisen syitä. Kaksi kolmasosaa viime vuoden turvakodin asiakkaista oli kokenut henkistä väkivaltaa. Toiseksi yleisin väkivallan muoto haastatteluissa oli fyysinen väkivalta. Puolet turvakotiin hakeutuneista asiakkaista kertoi kokeneensa fyysistä väkivaltaa. Joka kymmenes turvakodin asiakkaista kertoi kokeneensa seksuaalista väkivaltaa. Tutkimuksessani vain yksi naisista kertoi seksuaalisesta väkivallasta. (Ensi- ja turvakotien liitto 2014.)

8.1 Selviytymisen polku

Vaikka haastatteluiden naiset olivat eri elämäntilanteissa ja kokeneet erilaisia väkivallan muotoja elämässään ja väkivaltainen parisuhde oli kestänyt vuodesta jopa seitsemään vuoteen, haastatteluissa näkyi paljon samanlaisia piirteitä. Väkivallasta selviytymistä voidaan käydä läpi transteoreettisen muutosvaihemallin mukaisesti johon kuuluvat esiharkintavaihe, harkintavaihe, päätöksentekovaihe, muutosvaihe ja ylläpitovaihe. (Oikarinen 2008, 138.) Nämä vaiheet ovat samankaltaisia kuin Koskelaisen (2001) esittämät selviytymisen vaiheet.

Kaikki haastateltavat kertoivat väkivallan alkaneen henkisenä väkivaltana. Henkinen väkivalta on usein vaikeasti tunnistettavaa, eikä uhri aina tunnista

olevansa väkivallan uhri. Väkivaltaa pyrittiin selittämään mustasukkaisuudella tai kulttuurieroilla. Väkivalta saatettiin myös ohittaa kokonaan. Tätä tilannetta kutsutaan esiharkintavaiheeksi. Ongelma saatetaan tiedostaa, mutta siihen ei puututa eikä siitä puhuta. Harkintavaiheessa väkivalta on usein toistuvaa ja uhri saattaa kertoa siitä läheisilleen. Kaikki haastateltavat kertoivat kertoneensa hyvälle ystävälleen, sukulaiselle tai työtoverille kokemastaan väkivallasta. Harkintavaiheessa naiset alkavat etsiä konkreettista apua. Kahdessa haastattelussa nainen oli alkanut etsiä apua itselleen. Naiset kertovat myös halunneensa tai hakeneensa apua miehelleen ja lapsilleen. Oikarisen (2008) tutkimuksessa esiharkinta ja harkintavaiheessa näkyvät samoja piirteitä kuin omassa tutkimuksessani. Oikarinen kertoo naisten selittäneen miesten käyttämää väkivaltaa mustasukkaisuuden ja alkoholin avulla. Myös miehet olivat pyydelleet anteeksi ja luvanneet ettei väkivalta toistu. Harkintavaiheessa Oikarisen haastattelemat naiset olivat olleet haluttomia puhumaan perheen asioista, vaikka olivatkin kertoneet niistä läheisimmilleen. Väkivallasta puhuminen oli helpottanut naisten omaa oloa, mutta he eivät halunneet vaivata ongelmillaan ystäviä ja sukulaisia. Harkintavaiheessa naiset halusivat päästä eroon miehen väkivaltaisesta käytöksestä, mutta eivät parisuhteestaan. Tästä syystä naiset alkoivat kontrolloimaan myös omaa käytöstään, jotta mies ei suuttuisi. Tällainen käytöksen kontrollointi näkyi myös omassa tutkimuksessani. Naiset eivät enää halunneet puhua vaikeista asioista kotona ja yrittivät miellyttää miestä, jotta väkivaltaa ei tapahtuisi.

Valmistautumisvaiheessa naiset lähtevät usein hakemaan konkreettista apua ja pohtimaan omaa ja lasten turvallisuutta. Naiset saattoivat olla poissa kotoaan, ystävien ja sukulaisten luona tai turvakodissa. Tässä vaiheessa naisten itsetunto oli jo usein romahtanut ja sosiaalisista suhteista oli eristäytytty. Tämä saattoi vaikeuttaa avun saantia. Oikarisen (2008) tutkimuksesta käy ilmi, että naiset hakevat apua usein vasta, kun väkivalta oli kestänyt pitkään. Apua yritettiin hakea itselle, miehelle ja lapsille. Tässä vaiheessa myös mahdollinen ero oli käynyt haastateltavien mielessä.

Omassa tutkimuksessani huomasin, että apua hakeneet naiset olivat eronneet erittäin väkivaltaisen tilanteen jälkeen tai turvakotiin hakeutumisen jälkeen.

Eronneiden naisten entiset puoliset eivät olleet jatkaneet Lyömättömän Linjan palvelussa. Parisuhteessaan pysyneiden naisten puoliset ovat saaneet apua myös puolisolleen ja väkivalta parisuhteessa on loppunut. Tätä, usein eroon johtavaa vaihetta, kutsutaan toimintavaiheeksi. Oikarisen (2008) tutkimuksessa ero ei ole ollut aina takuu väkivallan loppumisesta. Entiset puoliset saattoivat ahdistella ja uhkailla naista vielä eron jälkeenkin. Kaksi haastattelemani, eronnutta naista kertoi väkivallan jatkuneen vielä eron jälkeenkin. Toinen haastateltava kertoi erittäin väkivaltaisesta tilanteesta miehen tullessa hakemaan tavaroitaan naisen asunnolta. Toinen haastateltava kertoi, ettei mies ole suostunut puhumaan hänen kanssaan kuukausiin eikä suostu maksamaan lapsen elatusmaksuja.

Haastattelemani naiset eivät tunnu katuvaan tekojaan ja päätöksiään. Naiset pohtivat kyllä, tekivätkö oikein tehdessään rikosilmoituksen miehestään, hakiessaan avioeron tai lastensuojeluilmoituksen. Näihin kysymyksiin ja pohdintoihin naiset ovat saaneet tukea Lyömättömän Linjan työntekijöiltä.

8.2 Parisuhdeväkivallan seuraukset

Parisuhdeväkivalta oli aiheuttanut haastateltaville itsetunnon romahdusta, sosiaalisten suhteiden vähenemistä, unettomuutta, masennusta, kodin- ja lastenhoidon laiminlyöntiä ja taloudellisia vaikeuksia. Parisuhdeväkivalta oli aiheuttanut myös syyllisyyttä ja häpeää, jolloin avun hakeminen oli pitkittynyt tai apua ei oltu uskallettu hakea ollenkaan. Giddensin (1991) mukaan häpeä kulkee usein syyllisyyden rinnalla. Syyllisyys liittyy usein tunteeseen että on tehnyt jotain väärin ja häpeä on käsitys omasta riittämättömyydestä ja epäkelpoisuudesta. Tällaiset tunteet saavat usein ihmisen eristymään muista ihmisistä ja sosiaalisista suhteista. Tämä voi johtaa siihen, etteivät naiset hae apua.

Ojurin (2004) tutkimuksen naiset tunsivat syyllisyyttä ja häpeää. He tunsivat häpeää siitä, että elivät väkivaltaisessa parisuhteessa ja olivat antaneet itseään kohdella kaltoin. Syyllisyyttä naiset tunsivat erotessaan parisuhteestaan.

Haastattelemani naiset kokivat häpeää siitä, että olivat antaneet miestensä kohdella itseään väkivaltaisesti ja tunsivat itsensä tyhmäksi, kun olivat jääneet suhteeseen, jossa väkivaltaa oli ollut.

Monista haastatteluista nousi esille naisen oman käyttäytymisen muutos välttyäkseen väkivaltaisilta tilanteilta. Naiset miettivät tarkkaan, mitä uskaltavat puhua, uskaltavatko puolustautua tai väittää vastaan ja kertoivat olleensa varpaillaan aina yleisillä paikoilla. Ojuri (2004) kutsuu tällaista käyttäytymistä passiiviseksi aktiiviseksi päätöksenteoksi ja pyrkii tekemään eron passiivisen aktiivisuuden ja passiivisen alistumisen välille. Myös passiivinen alistuminen voi olla selviytymisstrategia jolla pyritään estämään pelottavat tilanteet ja suojaamaan naista henkisesti. Naiset kertoivat haastattelussa myös tunteiden laimenemisesta ja kumppanin arvostuksen laskemisesta. Tämä on yksi suojautumiskeino, joka nousi esille myös Ojurin (2004) tutkimuksessa.

8.3 Avun hakeminen ja selviytyminen

Ojuri (2004) on jaotellut naisten ongelmanratkaisun kolmeen teemakokonaisuuteen, pakenemiseen, avun hakemiseen ja rajojen asettamiseen. Pakenemisella tarkoitetaan väkivallan peittelyä ja salailua ja pakenemista kotoa. Tämä näkyi tutkimuksessani, sillä monet naiset kertoivat lähteneensä kotoa ystävilleen ja sukulaisilleen kun tilanne kotona kävi sietämättömäksi. Osa naisista kertoi alkaneensa tehdä niin paljon töitä, ettei ehtinyt olla kotona. Ongelman salaaminen ja kotoa pakeneminen voi olla naiselle sekä haitallista että hyödyllistä. Pakenemisen hyödyt näkyvät fyysisen väkivallan vähentymisenä, mutta se ei poista väkivallan jättämiä psyykkisiä vaikutuksia. Salaaminen ja peittely pitkittävät usein naisen avun hakemista tai nainen voi jättää hakematta apua. Ojurin (2004) tutkimuksessa näkyi naisten pakeneminen myös erilaisten lääkkeiden avulla. Tällainen kemiallinen pakeneminen ei tullut esille tässä tutkimuksessa.

Tutkimuksessani avun saantia nopeutti se, kun naiset alkoivat kertoa kokemuksistaan ystävilleen, sukulaisilleen ja työnantajalle. Ulkopuolisen kehoituksesta apua lähdettiin hakemaan herkemmin kuin omista tuntemuksista. Ojurin (2004) tutkimuksessa naiset olivat hankkineet tietoa myös kirjoista, lehdistä, televisio-ohjelmista ja Internetistä. Internet on nykyaikana helpottanut tiedon saantia, ja haastatteleman naiset tiesivät että tietoa on, jos tietoa jaksaa hakea. Suurin ongelma avun saannissa oli kuitenkin oma pelko ja jaksamattomuus ottaa selvää ja hankkia itselle apua.

Kolmanneksi selviytymisen keinoksi Ojuri (2004) nostaa rajan vetämisen suhteessa. Tutkimuksessani olleet naiset ovat saaneet Lyömättömältä Linjalta apua vetämään rajat ja oppia omaa itsemääräämisoikeutta. Tämä näkyi naisten kertomuksissa uusina omina harrastuksina, kuten lukemisena ja yritystoimintana. Se näkyi myös naisten sosiaalisten suhteiden lisääntymisenä ja uskalluksena olla eri mieltä puolison kanssa. Oman käyttäytymisen lisäksi naiset alkoivat rajata myös miehen käytöstä. Tämä näkyi esimerkiksi rikosilmoitusten tekemisenä ja avioeron vireillepanona tai turvakotiin lähtönä.

Kaikki haastatteleman naiset olivat kertoneet kokemastaan väkivallasta jollekin ystävälleen, sukulaiselleen tai työtoverilleen. Jotkut naisista olivat saaneet apua lastensuojelusta, poliisilta, terveydenhuollon palveluista, psykiatrilta, tai psykologilta. Kaikkia naisia yhdisti se, että he olivat saaneet apua Lyömättömästä Linjasta. Kokemukset avun saannista olivat pääsääntöisesti hyviä. Naiset eivät olleet kokeneet palveluissa syyllistämistä tai ennakkoluuloja. Yleinen käsitys lastensuojelusta on, että lastensuojelun viranomaiset vievät lapset vanhemmiltaan ja lastensuojelun puuttuminen perheen asioihin koetaan vanhemmuuden aliarviointina. Tässä tutkimuksessa lastensuojelu nähtiin kuitenkin positiivisessa valossa. Lastensuojelun avulla myös perheen lapset olivat saaneet apua kokemaansa ja näkemäänsä lähisuhdeväkivaltaan. Lastensuojelun avulla perhe oli päässyt vertaistukileirille ja lastensuojelu oli kehottanut perhettä ottamaan yhteyttä Lyömättömään Linjaan.

Lyömätön Linja sai haastatteluissa positiivista palautetta joustavuudestaan, palveluohjauksestaan sekä työntekijöiden pysyvyydestä ja ammattitaidosta.

Joustavuudella tarkoitettiin sitä, etteivät asiakastapaamiset ole sidottuna mihinkään tiettyyn kellonaikaan tiettyinä päivinä, vaan asiakastapaamisten yhteydessä sovitaan aina uusi tapaamiskerta asiakkaan omien aikataulujen mukaan. Jotkut haastateltavat olivat myös kirjoittaneet sähköpostilla omalle työntekijälleen itseään vaivaavia asioita, jos seuraavaan tapaamiseen oli pitkä aika. Joustavuudella tarkoitettiin myös sitä, että asiakas voi ilmaiseksi käydä tapaamisissa kerran viikossa tai vaikka kerran kuukaudessa, juuri niin kuin itselle sopii. Palveluohjausta pidettiin ”pelastajana”. Yksi haastateltavista kertoi kiven vierineen sydämeltään, kun Lyömättömän Linjan työntekijä oli soittanut hänelle, ja kysynyt mitä hänelle kuuluu ja minkälaista apua hän kokee tarvitsevansa. Naisesta tuntui ensimmäisen kerran että häntä kuunneltiin ja että hän on tärkeä. Positiivisena asiana pidettiin myös sitä, että työntekijä pysyi aina samana, teki muistiinpanoja ja näin ollen muisti mistä oli puhuttu viime kerralla, eikä asiakkaan tarvinnut joka kerralla kertoa tarinaansa uudelleen. Vaikka jotkut haastattelemani naisista olivat käyneet työterveydenhuollon lääkärin ja psykiatrin vastaanotolla, Lyömättömää Linjaa pidettiin parhaimpana apuna juuri väkivaltatilanteiden ja oman ahdistuksen ja kysymysten purkamisessa. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että on hyvä, kun työntekijällä on näkemys sekä väkivallan tekijöistä, että uhreista. Naiset kokivat että työntekijöillä on laaja näkemys väkivaltatyöstä ja he ovat saaneet juuri oikeanlaista tarvitsemaansa apua.

8.4 Johtopäätökset

Haluaisin nostaa esiin tärkeän aiheen, joka tuli esiin jokaisessa toteuttamassani haastattelussa; palveluohjaus ja palveluiden vaikea tavoitettavuus. Monet parisuhdeväkivallan uhrin elävät pelossa ja häpeässä, heidän itsetuntonsa on romahtanut ja luottamus ihmisiin on heikko. Tässä tilanteessa olevien naisten on vaikeaa löytää apua itselleen. Monet naiset kertoivat että heitä oli ”luukutettu” paikasta toiseen, sillä parisuhdeväkivalta ei tuntunut kuuluvan minkään palveluntuottajan vastuulle. Tämä ongelma on tuttu sosiaalipalveluiden kentällä niin päihde- ja mielenterveyspalveluissa, kuin näköjään myös

lähisuhdeväkivaltatyössä. Kaksi naisista oli tullut Lyömättömän Linjan asiakkaaksi palveluohjauksen kautta. Naiset kertoivat, etteivät olisi siinä tilanteessa itse jaksanut lähteä etsimään apua. Osa kertoi hakeneensa apua, soittaneensa neuvolaan, josta käskettiin soittaa perheneuvolaan, jossa sanottiin, ettei asia kuulu heille. Toinen haastateltava oli soittanut kirkon perheasiainkeskukseen, josta oli kerrottu, etteivät he ota asiakkaaksi jos on väkivallan uhkaa. Kirkon perheasiainkeskus oli kuitenkin ohjannut ottamaan yhteyttä Lyömättömään Linjaan.

Haastatteluista selvisi, että naiset olisivat kaivanneet myös vertaistukea selviytymisessään. He kertoivat välillä tunteneensa olevansa yksin tilanteessaan. Naisten mielestä olisi hyvä saada jakaa omia ajatuksiaan ja tunteitaan muiden samassa tilanteessa olevien naisten kanssa. Lyömätön Linja pyrkii vastaamaan tähän tarpeeseen järjestämällä naisille vertaistukiryhmän keväällä 2014. Naiset olisivat kokeneet tarvinneensa enemmän apua lastenhoidossa, arkipäivän askareissa ja kodinhoidossa. Kriisivaiheessa naiset tarvitsevat jonkun, joka auttaa, kertoo minne ottaa yhteyttä ja kysyy mitä kuuluu. Avun saannin jälkeen, kaikki naiset ovat tiedostaneet, ettei väkivalta ollut heidän syynsä. Luulen, että tästä johtuen kaikki naiset kertoivat kaipaavansa apua puolisolleen ja entiselle puolisolleen. Huoli miehestä näkyi naisten kasvoilla, osalla haastateltavista tunteet nousivat pintaan, puhuessaan puolisostaan.

Suurin osa haastateltavistani oli työssäkäyviä perheenäitejä, joilla ei ollut resursseja käydä pitkiä, sitovia terapiaistuntoja. Tällä hetkellä suurin osa parisuhdeväkivallan uhreista on 20-50 -vuotiaita perheellisiä naisia, joten matalan kynnyksen lähisuhdeväkivaltatyötä tulisi kehittää edelleen, jotta kaikilla olisi mahdollisuus päästä avun piiriin. Jatkotutkimuksia varten olisi hyvä selvittää sosiaali- ja terveyden alan ammattilaisten tietoutta väkivallan aiheuttamista seurauksista, miten puuttua, jos epäilee asiakkaan käyttävän väkivaltaa tai olevan väkivallan uhri. Ammattilaisten tietoa lähisuhdeväkivaltaa kokeneille suunnatuista palveluista tulisi yhä enemmän kehittää ja tutkia. Tutkimuksia siitä, miksi naiset eivät lähde hakemaan apua väkivaltaan ja miten koko perhettä voitaisiin tukea niin että lähisuhdeväkivalta ei ajaisi eroon, tulisi toteuttaa. Kuten Hautamäki (2014) Helsingin Sanomien artikkelissa antaa neuvoksi väkivaltaa

kokeneelle naiselle, ”Jos olet väkivallan kohde, eikä toinen osoita merkkejä siitä, että haluaisi muuttaa käyttäytymistään. Silloin pitää ajatella omaa ja lasten turvallisuutta, pohtia rajan asettamista ja lähtemistä. Jos taas toinen tahtoo oikeasti muuttua ja tekee myös jotakin sen eteen, voi olla että ongelma voitetaan nopeastikin. Silloin väkivalta voi olla se käänne, joka johtaa onnellisempaan liittoon”.

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön aihe oli jo kolmas opinnäytetyöni aihe. Vasta muutaman epäonnistuneen yrityksen jälkeen löysin itseäni kiinnostavan tutkimuksen kohteen. Opinnäytetyöprosessi ei ollut helppo, sillä tämä on ensimmäinen tutkimus, jonka olen tehnyt. Tutkimuksen tekeminen on kuitenkin ollut mielenkiintoinen prosessi. Ennen haastatteluja olin ollut 16 viikkoa Lyömättömällä Linjalla työharjoittelussa, joten minulla oli jo tietoa ja taitoa kohdata parisuhdeväkivallan uhri. Lyömätön Linja on kuitenkin miehille suunnattu palvelu, ja väkivallan uhreja otetaan vastaan vain kokeilumielessä, en osannut odottaa, kuinka rankkoja aiheita haastatteluni tulisi sisältämään. Haastatteluista opin kuinka moninaista parisuhdeväkivaltaa voi olla, ja kaikki väkivallan uhrin kaipaavat omanlaistaan apua riippuen siitä minkälaista väkivaltaa on ollut ja miten se on vaikuttanut uhriin.

Opinnäytetyön tekeminen yksin on ollut sekä rankkaa että antoisaa. Tunteita herättävät haastattelut olisi ollut hyvä purkaa jonkun samassa tilanteessa olevan henkilön kanssa, mutta onneksi minulla oli käytössäni Lyömättömän Linjan työntekijät, joille sain purkaa tuntemuksiani. Itsenäinen työskentely on ollut antoisaa, olen saanut valita minulle sopivat työskentelyajankohdat ja -tavat. Olen erittäin tyytyväinen valitsemastani tutkimusaiheesta. Koen, että se on merkityksellinen niin minulle kuin haastattemilleni naisille ja myös yhteiskunnan tasolla. Koen, että teemahaastattelu oli hyvä vaihtoehto, kun pyrittiin kuvaamaan kokonaisvaltaisesti naisten kokemia väkivaltaa ja saamaansa apua. Teemahaastattelun avulla naiset saivat vapauden kertoa itselleen tärkeistä aiheista ja painottaa niitä teemoja joista tuntui tärkeältä puhua.

Tämä opinnäytetyö on ensimmäinen tekemäni tutkimus. Koen, että olisin tarvinnut enemmän ohjausta tutkimuksen tekemiseen, kuten esimerkiksi haastattelurungon laatimiseen ja aineiston analyysiin.

Suurimmaksi huolenaiheeksi itselleni haastatteluista nousi naisten kertomus siitä kuinka vaikeaa, rankkaa ja häpeällistä avunsaanti voi olla. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia tulisi kouluttaa tunnistamaan lähisuhdeväkivaltaa ja

puuttumaan siihen. Eri työyhteisöjen yhteistyötä tulisi kehittää niin, että ammattilaiset osaisivat ohjata asiakkaansa avun piiriin, jotta ”luukuttamiselta” säästyttäisiin.

Väkivaltatyötä tulisi kehittää niin, että koko perhe saatettaisiin avun piiriin. Nykyään yhteiskunnassa tuntuu olevan valloillaan ajatus, että ainoa keino parisuhdeväkivallasta selviytymiseen on ero parisuhteesta. Ero ei kuitenkaan poista väkivaltaista käytöstä eikä välttämättä väkivallan uhrin saamia traumoja. Väkivaltaan tulee puuttua sekä yksilöllisesti että yhteiskunnallisesti.

LÄHTEET

- Ensi- ja turvakotien liitto 2014. Yli 1000 lasta turvakodissa viime vuonna. Viitattu 22.1.2014.<https://ensijaturvakotienliitto-fi.directo.fi/liitto/tiedotteet/?x1564214=4143752>.
- Giddens, Anthony 1991. Modernity and Self-Identity. Self and Society in Late Modern Age. Cambridge: Polity Press
- Hautamäki, Jari 2012. Lyömätön Linja Espoossa ja Miehen Linja. Teoksessa Leo Nyqvist & Salla Hyvärinen (toim.) Dusti – luottamusta Miehen Linjalla. Vantaa: Naisten apu Espoossa ry. 12-23
- Hautamäki, Jari 2014. Helsingin Sanomien haastattelu 23.1.2014.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki
- Husso, Marita 2003. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Vastapaino: Jyväskylä
- Jauhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.) 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WSOY:Helsinki
- Kohler Riessman, Catherine 2008. Narrative Methods for the Human Sciences. CA, USA: SAGE Publications
- Koskelainen Marja 2001. Naisen selviytymisprosessi. Teoksessa Auli Ojuri (toim.) Hukasta kukkaan. Naisen tie väkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 29.
- Koski, Helena 1999. Ulos ansasta. Apua perheväkivaltatilanteisiin. Helsinki: Kirjayhtymä
- Kyllönen-Saarnio, Eija & Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttaja naiset ja väkivalta- opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:15
- Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy: Helsinki
- Laine, Terhi 2010. Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut 2010. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:1

- Lehtonen, Anja & Perttu, Sirkka 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Stakes
- Minna.fi. Tasa-arvotiedon keskus 2013. Viitattu 7.10.2013. <http://www.minna.fi/web/guest/lahisuhde-ja-parisuhdevakivalta>
- Monika-Naiset liitto ry 2014. <http://www.monikanaiset.fi/>. Viitattu 22.1.2014
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan abc. Tammi: Helsinki
- Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010. Sosiaali ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5. Helsinki: Yliopistopaino
- Naisten Linja Suomessa 2014. <https://www.naistenlinja.fi>. Viitattu 22.1.2014
- Nettiturvakoti 2014. Perheväkivaltaan liittyvä lainsäädäntö. Viitattu 23.2.2014. https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=16
- Nietola, Vuokko 2011. Väkivaltatyö asiantuntijayhteistyönä. Lisensiaatin tutkimus. Turun yliopisto sosiaalitieteiden laitos
- Nyqvist, Leo 2001. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu numero 28
- Oikarinen, Marjo 2008. Pelon ja toivon keinulaudalla. Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten kerrotut kokemukset väkivallasta, selviytymisestä, avun hakemisesta ja saamisesta sekä identiteetin etsinnästä. Sosiaalityön pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Ojuri, Auli 2004. Väkivalta naisen elämän varjona – tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Lapin yliopisto. Rovaniemi. Akateeminen väitöskirja.
- Ojuri, Auli 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry
- Omatila 2013. Omatilan toiminnan esittely.
- Perttu, Sirkka & Hautamäki Jari 2002. Väkivaltatyön periaatteet ja toimintamalleja. Teoksessa Rautava Marie & Sirkka Perttu (toim.) 2002 Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus ja täydennyskoulutukseen. Stakes/Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti. Helsinki: Erikoispaino Oy

- Perttu, Sirkka 2002. Mitä on naisiin kohdistuva väkivalta? Teoksessa Rautava, Marie & Perttu, Sirkka (toim.) 2002. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Stakes: Helsinki
- Piispa, Minna 2010. Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola; Luru Natunen & Auli Ojuri (toim) Veitsen terällä 2011. Ensi- ja turvakotien liitto.
- Puhakainen, Rosa 2004. Friidu. Tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet. Kauhava: Kauhavan kirjapaino Oy
- Raiskauskriisikeskus Tukinainen 2012. Viitattu 22.1.2014. <http://www.tukinainen.fi/>
- Rikosuhripäivystys 2012. Viitattu 22.1.2014. <http://www.riku.fi/fi/etusivu/>.
- Ruuhilahti, Susanna 2013. Espoon omatilan työntekijä Susanna Ruuhilahden haastattelu Espoossa 14.11.2013
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. Viitattu 11.11.2013
- Säävälä, Hannu; Nyqvist, Leo & Salonen Santtu 2006. Väkivallan tekijän taustaa. Teoksessa Mies varikolle – apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry.
- Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2013. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan yleissopimuksen (ns. Istanbulin sopimuksen) voimaansaattamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä. Viitattu 23.2.2014. http://www.tane.fi/c/document_library/get_file?folderId=588699&name=DLFE-6213.pdf
- THL 2014. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010–2015. Viitattu 23.2.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/naisiin_kohdistuvan_vakivallan_vahentaminen
- Työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintaohjelma 2008. Lyömätön Linja Espoossa ry: Espoo

Väestöliitto 2013. Parisuhdeväkivalta. Apua uhreille ja tekijöille.
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parihteesta/parisuhdevakivalta/apua-uhreille-ja-tekijoille/ viitattu 11.11.2013

LIITE 1 Teemat ja apukysymykset

Perustiedot:

Ikä, ammatti, perhe, Lyömättömän linjan asiakkuus

Lähisuhdeväkivalta:

Missä vaiheessa elämääsi olet kohdannut lähisuhdeväkivaltaa ja millaista se on ollut?

- kesto?
- Kuka oli väkivallantekijä?

Vaikutukset:

Miten koet lähisuhdeväkivallan vaikuttaneen itseesi?

Tuki :

Mitkä olivat tavoitteesi hakiessasi apua?

Minkälaista tukea olet saanut?

Minkälaista tukea olisit kaivannut/kaipaat?

Tuen jälkeen:

Saavutitko tavoitteesi?

Mitä muutoksia olet huomannut itsessäsi avunsaannin jälkeen?

LIITE 2 Vaitiolositoumus

Olen sosionomiopiskelija Rosa Kolehmainen Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni aiheesta millaista tukea väkivallan uhriksi joutunut nainen kokee tarvitsevänsä. Työtäni varten haastattelen lähisuhdeväkivallan uhreja. Työni tavoitteena on selvittää millaista apua lähisuhdeväkivallan uhriksi joutunut nainen tarvitsee ja miten väkivaltatyönammattilainen voi työssään auttaa uhria.

Lupaam olla raportoimatta ulkopuolisille mitään yksittäistä haastateltavaa koskevaa tietoa sekä paljastamatta haastateltavien henkilötietoja. Raportoinnilla tarkoitan kaikkea virallista ja epävirallista suullista, sähköistä ja kirjallista viestintää.

En käytä haastattelussa saamiani tietoja haastateltavien tai heidän läheistensä loukkaamiseen tai vahingoittamiseen. En kopioi tai luovuta saamiani materiaaleja kenenkään ulkopuolisen haltuun. Lupaam hävittää tutkimusmateriaalini heti työni valmistuttua.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja haastateltava voi missä tahansa vaiheessa perua haastattelun, lopettaa haastattelun kesken tai jättää vastaamatta johonkin kysymykseen.

Espoossa

Päivämäärä ja allekirjoitus

